

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

	ЗАТВЕРДЖЕНО
	Рішення методичної ради університету
	<u>2022 року,</u>
	<u>протокол №.</u>
	Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
	_____ Ірина КОВТУН

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
(частина перша)
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИКИ:

Завідувачка кафедри,
докторка юридичних наук,
професорка

«05» серпня 2022 року

Світлана ГРИНЬКО

Професорка кафедри приватного права,
кандидатка юридичних наук, доцентка

«05» серпня 2022 року

Жанна ЧОРНА

Завідувачка кафедри, докторка
юридичних наук, професорка

«05» серпня 2022 року

Світлана ГРИНЬКО

Декан юридичного факультету,
доцент кафедри кримінального права та
процесу,

кандидат юридичних наук, доцент

«05» серпня 2022 року

Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг 5,00 ум. др. арк.

Оновлення навчально-методичних матеріалів:

завідувачка кафедри цивільного права та процесу,
докторка юридичних наук, професорка
29 серпня 2024 року

Світлана ГРИНЬКО

доцентка кафедри цивільного права та процесу,
кандидатка юридичних наук, професорка
29 серпня 2024 року

Жанна ЧОРНА

доцентка кафедри цивільного права та процесу,
докторка філософії з права
29 серпня 2024 року

Марія РОМАСЬ

Рішення кафедри цивільного права та процесу
29 серпня 2024 року, протокол №1.

Завідувачка кафедри цивільного права та процесу,
докторка юридичних наук, професорка
29 серпня 2024 року

Світлана ГРИНЬКО

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	5
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	5
1.2.	Лекції	–	7
1.3.	Семінарські заняття	–	11
1.4.	Самостійна робота студентів	–	34
	1.4.1. Завдання на самостійну роботу студентів на III – СЕМЕСТР		34
	1.4.2. Завдання на самостійну роботу студентів на IV – СЕМЕСТР	–	38
	1.5. Підсумковий контроль	–	57
2.	Схема нарахування балів	–	62
3.	Рекомендовані джерела	–	64
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	76

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Цивільне право як галузь приватного права	8	2	2			4	8	1	1			6
2.	Джерела цивільного права. Цивільне законодавство	8	2	2			4	8	1	1			6
3.	Поняття, зміст та види цивільних правовідносин	8	2	2			4	8					8
4.	Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин	16	4	4			8	16	1	1			14
5.	Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин	20	4	6			10	20	1	2			17
6.	Об'єкти цивільних правовідносин	16	4	2			10	16	2	1			13
7.	Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин	8	2	2			4	8	1	1			6
8.	Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків	8	2	2			4	8	1	1			6
9.	Захист цивільних прав та інтересів	16	4	4			8	16		1			15
10.	Строки та терміни у цивільному праві	8	2	2			4	8					8

11.	Загальні положення про право власності та інші речові права	16	4	4			8	16	2	1			13
12.	Право спільної власності	8	2	2			4	8	2	1			5
13.	Особливості права власності на окремі види майна	8	2	2			4	8	1	1			6
14.	Речові права на чуже майно	12	2	2			8	12	1	1			10
15.	Захист права власності та інших речових прав	8	2	2			4	8					8
16.	Спадкове право: загальні положення	8	2	2			4	8	1	1			6
17.	Види спадкування	8	2	2			4	8	1	1			6
18.	Загальні положення про право інтелектуальної власності	6	1	1			4	6	1				5
19.	Авторське право і суміжні права	10	3	1			6	10	1	1			8
20.	Право промислової власності	12	4	2			6	12		1			11
21.	Загальні положення про зобов'язання	14	2	4			8	14	1	1			12
22.	Забезпечення виконання зобов'язань	14	2	4			8	14	1				13
	Всього годин	240	56	56			128	240	20	18			202

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	<i>Цивільне право як галузь права.</i>	2	2
1.1.	Поняття цивільного права як галузі права.		
1.2.	Цивільне право в системі галузей права України.		
1.3.	Предмет цивільного права як галузі права.		
1.4.	Метод цивільного права як галузі права.		
1.5.	Функції цивільного права. Принципи цивільного (приватного) права.		
1.6.	Система цивільного права як правової галузі.		
2.	<i>Джерела цивільного права. Цивільне законодавство.</i>	2	2
2.1.	Поняття і види джерел цивільного права.		
2.2.	Поняття і склад цивільного законодавства.		
2.3.	Дія цивільного законодавства в часі.		
2.4.	Застосування цивільного законодавства. Аналогія закону й аналогія права в цивільно-правових відносинах.		
2.5.	Тлумачення цивільно-правових норм.		
3.	<i>Поняття, зміст і види цивільних правовідносин.</i>	2	0
3.1.	Поняття цивільного правовідношення.		
3.2.	Підстави виникнення, суб'єкти і об'єкти цивільного правовідношення.		
3.3.	Зміст цивільного правовідношення.		
3.4.	Види цивільних правовідносин.		
4.	<i>Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.</i>	4	2
4.1.	Поняття та ознаки фізичної особи як суб'єкта цивільних правовідносин.		
4.2.	Цивільна правоздатність фізичних осіб.		
4.3.	Цивільна дієздатність фізичних осіб.		
4.4.	Опіка і піклування. Помічництво. Опіка над майном.		
4.5.	Місце проживання фізичної особи і його цивільно-правове значення.		
4.6.	Підстави, порядок і правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою.		
4.7.	Підстави, порядок і правові наслідки оголошення фізичної особи померлою.		
4.8.	Поняття, види і цивільно-правове значення актів цивільного стану.		
4.9.	Особливості цивільно-правового становища фізичних осіб як підприємців. Банкрутство фізичної особи як підприємця.		
5.	<i>Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.</i>	4	2
5.1.	Розвиток вчення про юридичну особу у науці цивільного права.		
5.2.	Поняття й ознаки юридичної особи.		
5.3.	Представництва і філії.		
5.4.	Види та форми юридичних осіб.		
5.5.	Порядок і способи створення юридичних осіб.		

5.7.	Порядок і способи припинення юридичних осіб.		
6.	<i>Об'єкти цивільних правовідносин.</i>	4	2
6.1.	Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин.		
6.2.	Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Класифікація речей та її правове значення.		
6.3.	Майнові комплекси як об'єкти цивільного обігу.		
6.4.	Гроші як об'єкти цивільних правовідносин.		
6.5.	Особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей.		
6.6.	Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.		
6.7.	Результати робіт і послуги як об'єкти цивільних правовідносин.		
6.8.	Нематеріальні об'єкти цивільних правовідносин.		
7.	<i>Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.</i>	2	2
7.1.	Поняття і види юридичних фактів у цивільному праві. Юридичні склади та юридичні стани.		
7.2.	Поняття і види правочинів.		
7.3.	Умови дійсності правочинів.		
7.4.	Підстави недійсності правочинів. Види недійсних правочинів.		
7.5.	Правові наслідки недійсності правочинів.		
8.	<i>Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.</i>	2	2
8.1.	Поняття, принципи та способи здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання суб'єктивних цивільних обов'язків.		
8.2.	Поняття і види меж здійснення цивільних прав.		
8.3.	Поняття і форми зловживання правом.		
8.4.	Поняття і значення представництва. Види представництва.		
8.5.	Поняття, види та форма довіреності.		
9.	<i>Захист цивільних прав та інтересів.</i>	4	0
9.1.	Поняття і види цивільно-правового захисту.		
9.2.	Захист цивільних прав та інтересів судом.		
9.3.	Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади АРК, або органами місцевого самоврядування.		
9.4.	Захист цивільних прав нотаріусом.		
9.5.	Самозахист цивільних прав.		
9.6.	Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади АРК, або органу місцевого самоврядування.		
9.7.	Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.		
9.8.	Види цивільно-правової відповідальності.		
9.9.	Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.		
9.10.	Поняття і склад цивільного правопорушення.		
9.11.	Поняття та різновиди «санкції» в цивільному праві.		
9.12.	Форми цивільно-правової відповідальності.		
9.13.	Розмір цивільно-правової відповідальності.		
10.	<i>Строки та терміни у цивільному праві.</i>	2	0

10.1.	Поняття і цивільно-правове значення строків та термінів.		
10.2.	Види строків у цивільному праві.		
10.3.	Обчислення строків у цивільному праві. Початок і закінчення перебігу строку.		
10.4.	Позовна давність.		
11.	<i>Загальні положення про право власності та інші речові права.</i>	4	2
11.1.	Власність і право власності: співвідношення понять.		
11.2.	Поняття права власності. Зміст права власності.		
11.3.	Форми та види власності.		
11.4.	Довірча власність як різновид права власності. Повноваження власника в різних правових системах.		
11.5.	Підстави набуття права власності.		
11.6.	Підстави припинення права власності.		
12.	<i>Право спільної власності.</i>	2	2
12.1.	Поняття права спільної власності. Підстави набуття права спільної власності.		
12.2.	Право спільної часткової власності.		
12.3.	Право спільної сумісної власності.		
13.	<i>Особливості права власності на окремі види майна</i>	2	2
13.1.	Земельна ділянка як об'єкт права власності.		
13.2.	Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку).		
13.3.	Права та обов'язки власника земельної ділянки.		
13.4.	Право власності на житло.		
13.5.	Права та обов'язки власника житла.		
13.6.	Правовий статус об'єднання співвласників багатоквартирного будинку		
14.	<i>Речові права на чуже майно.</i>	2	2
14.1.	Поняття та види речових прав на чуже майно.		
14.2.	Право володіння чужим майном.		
14.3.	Право користування чужим майном (сервітут).		
14.4.	Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).		
14.5.	Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).		
15.	<i>Захист права власності та інших речових прав.</i>	2	0
15.1.	Поняття та значення захисту речових прав. Охорона і захист речових прав за законодавством України.		
15.2.	Види цивільно-правових способів захисту речових прав.		
15.3.	Витребування майна власником з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).		
15.4.	Вимога про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов).		
15.5.	Використання віндикаційного і негаторного позовів для захисту обмежених речових прав.		
15.6.	Позов про визнання права власності чи іншого речового права.		
15.7.	Вимога про звільнення майна з-під арешту (про виключення майна з акту опису).		
15.8.	Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності.		
15.9.			

	Інші способи захисту права власності та інших речових прав.		
16.	<i>Спадкове право: загальні положення.</i>	2	1
16.1.	Поняття та принципи спадкового права. Поняття та значення спадкування.		
16.2.	Склад спадщини. Права та обов'язки, які не входять до складу спадщини.		
16.3.	Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці.		
16.4.	Право на спадкування, усунення від права на спадкування.		
16.5.	Строки для прийняття спадщини. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.		
16.6.	Відмова від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини.		
16.7.	Поділ спадщини між спадкоємцями. Перерозподіл спадщини. Охорона спадщини й управління нею.		
16.8.	Відумерлість спадщини.		
17.	<i>Види спадкування</i>	2	1
17.1.	Спадкування за заповітом. Поняття заповіту та право на заповіт. Види заповітів. Форма заповіту.		
17.2.	Права заповідача. Заповідальний відказ. Покладення.		
17.3.	Встановлення сервітуту у заповіті.		
17.4.	Право на обов'язкову частку у спадщині.		
17.5.	Призначення спадкоємця.		
17.6.	Скасування та зміна заповіту.		
17.7.	Недійсність заповіту. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом.		
17.8.	Виконання заповіту.		
17.9.	Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом.		
17.10.	Зміна черговості одержання права на спадкування.		
17.11.	Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.		
17.12.	Здійснення права на спадкування. Оформлення права на спадщину.		
18.	<i>Загальні положення про право інтелектуальної власності.</i>	1	1
18.1.	Поняття права інтелектуальної власності.		
18.2.	Джерела цивільно-правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності.		
18.3.	Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.		
18.4.	Підстави набуття та зміст права інтелектуальної власності.		
19.	<i>Авторське право і суміжні права.</i>	3	1
19.1.	Поняття авторського права. Джерела авторського права.		
19.2.	Об'єкти авторського права. Твори, що не є об'єктами авторського права.		
19.3.	Суб'єкти авторського права.		
19.4.	Зміст суб'єктивного авторського права.		
19.5.	Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Поняття суміжних прав. Джерела суміжних прав.		
19.6.	Об'єкти і суб'єкти суміжних прав. Взаємозв'язок суміжних і авторських прав.		
19.7.	Об'єкти і суб'єкти суміжних прав. Взаємозв'язок суміжних і авторських прав.		
19.8.	Зміст суміжних прав виконавця, виробника фонограми,		

19.9.	відеограми, організації мовлення. Строки чинності суміжних майнових прав. Захист авторських і суміжних прав.		
20.	<i>Право промислової власності.</i>	4	0
20.1. 20.2.	Поняття та джерела права промислової власності. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок.		
21.	<i>Загальні положення про зобов'язання.</i>	2	2
21.1. 21.2. 21.3. 21.4. 21.5. 21.6. 21.7.	Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права. Поняття зобов'язання. Зміст зобов'язання. Види зобов'язань. Суб'єкти зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Зобов'язання за участю третіх осіб. Заміна осіб у зобов'язанні. Принципи виконання зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань.		
22.	<i>Забезпечення виконання зобов'язань.</i>	2	0
22.1. 22.2. 22.3. 22.4. 22.5. 22.6. 22.7. 22.8.	Загальні положення про способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка. Порука. Гарантія. Завдаток. Застава. Притримання. Право довірчої власності.		
	<i>Усього:</i>	56	20

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Теми 1, 2, 4. Цивільне право як галузь приватного права. Джерела цивільного права. Цивільне законодавство. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин

Питання для усного опитування та дискусії

- Предмет та метод цивільного права. Суб'єкти (учасники) цивільних правовідносин.
- Принципи цивільного права.
- Система та функції цивільного права.
- Поняття та види джерел цивільного права.
- Поняття та склад цивільного законодавства.
- Фізична особа як суб'єкт правовідносин. Цивільна правоздатність фізичних осіб.
- Поняття та види цивільної дієздатності фізичних осіб:
 - ✓ Повна цивільна дієздатність.
 - ✓ Часткова цивільна дієздатність фізичних осіб віком до 14 років (малолітніх).
 - ✓ Неповна цивільна дієздатність неповнолітніх віком від 14 до 18 років.
 - ✓ Підстави, порядок та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичних осіб.
 - ✓ Визнання фізичної особи недієздатною.
- Способи індивідуалізації фізичної особи.
- Підстави, порядок та наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою.

10. Підстави, порядок та наслідки оголошення фізичної особи померлою.
11. Опіка та піклування.
12. Акти цивільного стану. Державна реєстрація актів цивільного стану фізичних осіб.
13. Особливості цивільно-правового статусу фізичної особи-підприємця.
14. Банкрутство фізичної особи-підприємця.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

2. Вирішіть задачі:

Задача № 1

Визначте, чи можна вважати цивільно-правовими відносини, що виникли за наступних обставин, і чи можна застосувати до них норми цивільного права:

а) Акціонерне товариство передало Управлінню Південно-Західної залізниці для доставки в ХУУП імені Леоніда Юзькова свою продукцію - партію комп'ютерів - на суму 500 тис. грн. При прийнятті доставленого вантажу було виявлено нестачу цієї продукції на суму 20 500 грн.

б) Налагоджувач комп'ютерної техніки у науково-дослідному інституті Крот через недбалість вивів з ладу принтер вартістю 5800 грн., а також знищив з пам'яті переданого йому для ремонту комп'ютера інформацію з результатами експерименту, над якими протягом декількох місяців працював колектив інституту.

в) Товариство з обмеженою відповідальністю (ТЗОВ) "Корд" уклало договір з товариством "Металіст" про передачу останньому у безоплатне користування обладнання для виробництва металовиробів на загальну суму 820 тис. грн. Засновник "Корда" - механічний завод - заперечував проти безоплатної передачі обладнання та вимагав укладення договору оренди.

г) Водій рейсового автобуса Петренко збив пішохода Буркуна, який переходив через проїжджу частину у невідновленому місці. Після видужання Буркун звернувся до АТП, на балансі якого знаходився автобус, з вимогою відшкодування збитків. Проте, директор АТП відмовився відшкодувати Буркуну збитки, мотивуючи це наступним: по-перше, АТП не несе відповідальності за дії водіїв; по-друге, Буркун переходив проїжджу частину у невідновленому місці.

д) Сидорчук працював у складі бригади на будівництві виробничого приміщення ТЗОВа «Світязь», працівником якої він був з 2022 року. Через три місяці з початку будівництва виник спір щодо оплати роботи членів його бригади.

Які правові відносини виникли виходячи з умов задачі? Які норми законодавства необхідно використати для врегулювання даного спору?

Задача № 2

Подружжя Ібрагімови, вирішивши розірвати шлюб, склали письмову домовленість про те, що Ібрагімов не претендуватиме на поділ квартири, покине Київ та буде постійно проживати зі своєю матір'ю у Старій Синяві. Ібрагімова, зі свого боку, зобов'язалася не вступати у новий шлюб до закінчення інституту їх дочкою - студенткою першого курсу. За посвідченням досягнутої домовленості Ібрагімова звернулися до нотаріуса. Останній відмовився її посвідчити, оскільки вона, на його думку, суперечить законодавству.

Чи правий нотаріус?

Задача № 3

Тринадцятирічний Вітя Морозов надіслав на конкурс у журнал «Юний технік» пропозицію про використання сили течії річки для розведення мостів. Його пропозиція отримала першу премію, і редакція журналу рекомендувала Віті оформити заявку на видачу патенту на винахід.

Батьки Віті вважали, що автором винаходу повинен бути хтось їх них, оскільки Віті лише 13 років, і він самостійно не зможе здійснювати всі права та обов'язки, пов'язані з патентом на винахід. Батьки для підтвердження своєї позиції звернулися до знайомого винахідника, який засумнівався у правомірності визнання автором одного з батьків, але й Вітя, на його думку, не зможе самостійно здійснювати цілий комплекс прав та обов'язків, пов'язаних зі створенням винаходу.

Для отримання кваліфікованого роз'яснення батьки звернулися до юриста.

Яку відповідь їм належить дати?

Задача № 4

Директор автотранспортного підприємства видав наказ, яким заборонив бухгалтерії виплачувати слюсарю Воркуну належну йому заробітну плату та дав розпорядження видавати зарплату його дружині. Прийняття таких заходів у наказі було мотивоване тим, що Воркун зловживав спиртними напоями.

Проаналізуйте. Вирішіть питання правомірності.

Задача № 5

Новіков дізнався, що шістнадцятирічний син його сусідів Артем, студент технікуму, сам ремонтує теле- та радіоапаратуру. Новіков вирішив скористатися його послугами та доручив йому відремонтувати телевізор. Вони домовились, що за роботу Артему буде заплачено 100 грн.

Артем дуже довго ремонтував телевізор, намагався навіть його переобладнати за новою схемою, але налагодити його не зміг. Тоді Новіков відвіз телевізор у майстерню з ремонту телевізорів. Оглядаючи телевізор, майстер сказав, що після таких переобладнань та «виправлень», яким він був підданий, відремонтувати його неможливо.

Новіков звернувся до батьків Артема з вимогою відшкодувати нанесені йому збитки. Батьки відмовились це зробити, посилаючись на те, що вони не тільки не давали своєму сину згоди на укладення домовленості з Новіковим, але навіть не знали про це.

Новіков звернувся до суду з позовом до батьків Артема.

Визначте коло суспільних правовідносин. Яке рішення повинен винести суд? Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що батьки знали про укладення договору? Яким повинно бути рішення суду, якщо батьки не тільки знали про договір, але й дали згоду а його укладення?

Задача № 6

Віктор Петров з нагоди закінчення школи отримав у подарунок від бабусі магнітофон. Через деякий час він запитав бабусю, чи не буде вона заперечувати проти того, щоб він обміняв магнітофон на відеокамеру, що належить його знайомому Нестеренку. Бабуся не заперечувала і письмово оформила свою згоду на вчинення правочину. Обмін відбувся.

Батько Віктора, дізнавшись про цей обмін, зажадав від Нестерова повернути магнітофон та взяти назад відеокамеру, оскільки він своєї згоди на обмін не давав. Нестеров відповів відмовою, пояснивши, що, наскільки йому відомо, магнітофон був подарований Віктору не батьком, а бабусею, яка дала письмову згоду на здійснення цього правочину. За цих обставин, як вважав Нестеренко, неповнолітній Віктор не потребував згоди батька на укладення договору.

Хто правий у цій суперечці? Чи зміниться рішення, якщо мати Віктора дасть згоду на обмін на прохання бабусі?

Задача № 7

Іван (8 років) та Денис (10 років), граючи надворі, розвели поблизу сараю багаття, від якого сарай спалахнув. Власник сараю звернувся до батьків Івана та Дениса з позовом про відшкодування збитків.

Батьки дітей заперечували проти позову, посилаючись на те, що їх діти ще недієздатні і тому відповідальність за завдану шкоду не несуть, а вони (батьки) у момент завдання шкоди були на роботі, тому також не повинні нести відповідальність.

Визначте коло суспільних правовідносин. Як вирішити справу?

Задача № 8

Визнаний у встановленому законом порядку недієздатним громадянин Белов протягом декількох місяців купував по одній авторучці у день в одному і тому ж магазині. Призначена його опікуном дружина принесла до магазину всі придбані авторучки і забажала від директора магазину повернути сплачені за них гроші. Директор магазину відмовився виконати вимогу дружини Белова, пославшись на те, що Белов вчиняв дрібні побутові правочини, які самотійно вправі здійснювати будь-яка особа.

Хто правий у цій суперечці?

Задача № 9

Орленко у встановленому порядку був оголошений померлим. Його майно перейшло до його дружини як до єдиного спадкоємця першої черги. Через рік вона продала автомашину Воркуну, бібліотеку — Лушковій. Усі вони знали, що купують речі, які належали особі, яку оголошено померлою. Декілька цінних картин, а також ряд інших речей були продані невідомим особам. Скрипку, фотоапарат, телевізор дружина залишила собі. Частину грошей, одержаних від продажу картин, вона витратила на придбання меблів.

Через 2 роки після оголошення Орленка померлим він повернувся. До цього часу дружину вступила у шлюб другий раз з Сушком і відмовилась повернутись до Орленка, а також відмовилась віддати йому речі, які залишились та гроші, одержані за продані речі. Воркун та Лушкова також відмовились повернути йому речі. Тоді Орленко звернувся до суду з позовом до своєї колишньої дружини та до цих осіб. Від останніх він вимагав повернення автомашини та бібліотеки, а від дружини — скрипки, фотоапарату, телевізора, а також меблів, оскільки вони були куплені за гроші, одержані від реалізації картин та інших речей, які належали йому. Орленко також просив суд визнати недійсним шлюб його колишньої дружини з Сушком.

Визначте коло суспільних правовідносин. Які вимоги Орленка підлягають задоволенню? Чи є правомірними дії Орленка?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: поняття та місце цивільного права серед інших галузей права; система цивільного права як галузі права; поняття та види правовідносин, що регулюються цивільним правом; визначення цивільного права як галузі права.

Поняття та види джерел цивільного права. Поняття та склад цивільного законодавства.

Фізична особа, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність, правосуб'єктність, малолітня особа, неповнолітня особа, законні представники малолітньої особи, часткова цивільна дієздатність, неповна цивільна дієздатність, визнання фізичної особи недієздатною ім'я фізичної особи, місце проживання фізичної особи, визнання фізичної особи безвісно відсутньою; оголошення фізичної особи померлою; опіка; піклування; акти цивільного стану; державна реєстрація актів цивільного стану фізичних осіб; фізична особа-підприємець; банкрутство фізичної особи-підприємця.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

з'ясувати види джерел цивільного права та систему актів цивільного законодавства;
розмежування набуття та надання повної цивільної дієздатності фізичних осіб;
співвідношення понять «повноліття» та «фізична особа з повною цивільною дієздатністю»;

поняття дрібного побутового правочину, порядок визнання правочину дрібним побутовим;

спільне та відмінне між опікою та піклуванням, підстави розмежування;
особливості інституту «помічництва» (ст. 78 ЦК України).

Для засвоєння матеріалу теми *обов'язково* слід ознайомитися з наступними нормативними актами:

Цивільний кодекс України;

Господарський кодекс України;

Сімейний кодекс України;

Кодекс України з процедур банкрутства;

Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI «Про державну реєстрацію актів цивільного стану»;

Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»;

Закон України від 20.11.2012 № 5492-VI «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус».

Семінарське заняття 2

Тема 5. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та ознаки юридичної особи. Правоздатність юридичної особи.
2. Дієздатність юридичної особи. Органи юридичної особи.
3. Філії та представництва юридичної особи.
4. Способи та порядок створення юридичної особи.
5. Припинення юридичних осіб: реорганізація та ліквідація.
6. Неплатоспроможність (банкрутство) юридичних осіб. Санація.
7. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Класифікація юридичних осіб.
8. Господарські товариства: їх види, особливості створення та діяльності.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

2. Вирішіть задачі:

Задача № 1

ТЗОВ «Корнет» пред'явило позов до Хмельницького нафтопереробного заводу (НПЗ). У позовній заяві вказано, що за укладеним між сторонами договором ТЗОВ «Корнет» передало заводу 110 тис. т сирової нафти для переробки, а завод повинен був здійснити цю переробку в установлений сторонами термін. Однак завод не виконав своїх зобов'язань, отже, повинен сплатити неустойку та відшкодувати збитки.

Викликані на засідання господарського суду представники заводу заявили, що позивач неправильно вказав у позовній заяві відповідача. Справа у тому, що у зв'язку з приватизацією Хмельницького нафтопереробного заводу його було перетворено на відкрите акціонерне товариство «Бензос». Акціонерне товариство не уклало договору з ТЗОВ «Корнет» та не брало на себе обов'язків щодо виконання зобов'язань, тому АТ «Бензос» не повинне нести відповідальність за цим договором. Представники підприємства «Корнет» наполягали на своїх вимогах, мотивуючи їх тим, що НПЗ було не ліквідоване, а реорганізоване, отже, АТ «Бензос» є правонаступником нафтопереробного заводу.

Вирішіть справу по суті.

Задача № 2

Сільськогосподарський кооператив “Колос” на протязі значного часу не міг виконати своїх зобов'язань перед кредиторами та сплатити податки до бюджету держави. Тому податкова служба району звернулася до господарського суду з проханням визнати СГК “Колос” банкрутом та стягнути з його майна у рахунок погашення заборгованості по сплаті податків суму 37 293 грн. 43 коп.

СГК “Колос” заперечувало проти необхідності визнання його банкрутом, а намагалось довести, що після збирання урожаю усі борги будуть погашені.

Яке рішення повинен прийняти господарський суд? Чи є підстава для визнання даного СГК банкрутом? Який порядок та правові наслідки визнання юридичної особи банкрутом? Складіть позовну заяву про порушення справи про банкрутство СГК “Колос” (усі необхідні дані вигадайте самі).

Задача № 3

ТЗОВ “Тарти Трейд” було створене у 2023 році. У зв'язку зі складною економічною ситуацією у державі його директор, який був одним із засновників, у травні 2024 року вирішив підготувати документи з метою ліквідації товариства.

Хто приймає рішення про ліквідацію товариства? Який порядок ліквідації товариства передбачений законодавством? Чи буде за обставин задачі проведена ліквідація ТЗОВ “Тарти Трейд”?

Задача 4

До господарського суду звернулося ТЗОВ «Альма» з позовом про визнання недійсним договору, укладеного з відповідачем — Хмельницькою філією ТЗОВ «Київбуддеталь». Позивач стверджував, що ТЗОВ «Київбуддеталь» ліквідовано внаслідок банкрутства понад рік тому, про що він дізнався лише через три місяці після укладення договору з філією.

Заперечуючи проти позову, директор філії стверджував, що ТЗОВ «Київбуддеталь» дійсно ліквідовано, але філія має самостійний баланс, перебуває на обліку як платник податків, має печатку та рахунок у банку, а тому філія продовжує існувати автономно від ліквідованого ТЗОВ «Київбуддеталь». Тому підстав для визнання договору недійсним немає.

Вирішіть справу.

Задача № 5

Курбас, якому належить 67 % акцій АТ «Хмельницькгаз», перебуваючи у відпустці у США, уклав вигідний, на його думку, контракт з фірмою «Libman Corp.» про поставку на Україну товарів широкого вжитку на суму 1 000 000 доларів США.

Голова правління АТ «Хмельницькгаз» Сушко відмовився виконувати контракт, оскільки вважав, що Курбас не мав права його укласти без згоди правління. Курбас вважає, що як акціонер, який володіє контрольним пакетом акцій, він мав право не узгоджувати ні з ким це питання.

Чи має, на Вашу думку, Курбас право укласти договори від імені товариства?

Задача 6

До державного реєстратора звернулася група осіб, які бажали створити кооператив з вилову риби у Дніпрі. Вивчивши подані на реєстрацію документи, державний реєстратор повернув документи заявникам, вказавши на такі помилки:

1) назва юридичної особи - «Виробничий кооператив рибалок «Рейн» - не відповідає законодавству, оскільки Рейн - це німецька, а не українська річка;

2) у статуті не обумовлені загальний розмір складеного капіталу та кількість членів кооперативу, а вказаний лише розмір пайового внеску;

3) у статуті передбачено, що розподіл прибутку між членами виробничого кооперативу та голосування на загальних зборах здійснюються пропорційно їх пайових внесків, причому кожен учасник може за бажанням внести кілька пайових внесків. Обидва ці положення суперечать законодавству;

4) відповідно до статуту голова кооперативу одночасно є головою його правління, а всі члени правління є членами наглядової ради з правом дорадчого голосу, що також не відповідає закону.

Заявники звернулися зі скаргою до начальника управління юстиції, вважаючи зауваження юриста такими, що не відповідають закону.

Дайте відповідь на скаргу, оцінивши вищевикладені зауваження.

Задача 7

Громадяни Іванов та Петров вирішили заснувати товариство з обмеженою відповідальністю. Але державний реєстратор відмовила у реєстрації, мотивуючи тим, що кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю повинна бути не менше трьох осіб, оскільки, за Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» кількість членів ревізійної комісії повинна бути не менше 3-х осіб.

Чи є законними дії державного реєстратора?

В яких випадках може бути відмовлено у реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності?

Яким чином громадяни Іванов та Петров можуть захистити свої права та які аргументи при цьому вони повинні використати?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: юридична особа, теорії юридичної особи, ознаки юридичної особи, організаційна єдність, майнова відокремленість, найменування юридичної особи, органи управління, відокремлені підрозділи юридичної особи, філії юридичної особи, представництва юридичної особи, статут, засновницький договір, модельний статут, способи створення юридичної особи, порядок створення юридичної особи, припинення юридичних осіб; ліквідація юридичних осіб, правонаступництво, реорганізація юридичних осіб, способи реорганізації юридичних осіб, злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділ, неплатоспроможність (банкрутство) юридичних осіб, задоволення вимог кредиторів, санація, організаційно-правові форми юридичних осіб, товариство, установа, види юридичних осіб; товариства, підприємницькі товариства, непідприємницькі товариства, господарські товариства, акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, командитні

товариства, повні товариства, статутний (складений) капітал, асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, благодійні організації, товарні біржі, громадські об'єднання, політичні партії, кооперативи, кредитна спілка, релігійні організації, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту обов'язково слід ознайомитися з положеннями таких нормативних актів:

Цивільний кодекс України;

Закон України від 15.05.2003 № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»;

Закон України від 6.02. 2018 року № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»;

Закон України від 27.07.09.2022 р. № 2465-IX «Про акціонерні товариства»;

Модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.03. 2019 р. № 367.

Окрім того, бажано ознайомитися з положеннями ще наступних нормативних актів:

Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність»;

Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації»;

Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV «Про кооперацію»;

Закон України від 14.07.2023 р. № 3254-IX «Про кредитні спілки»;

Закон України від 27.04.2021 р. № 1414-IX «Про основні засади молодіжної політики»;

Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI «Про громадські об'єднання»;

Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»;

Закон України від 05.04.2001 р. № 2365-III «Про політичні партії в Україні»;

Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності»;

Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII «Про свободу совісті та релігійні організації»;

Закон України від 21.07.2020 р. № № 819-IX «Про сільськогосподарську кооперацію»;

Закон України від 10.04.1992 р. № 2265-XII «Про споживчу кооперацію».

Семінарське заняття 3

Теми 6-9. Об'єкти цивільних правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів. Цивільно-правова відповідальність

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.
2. Поняття та види речей.
3. Поняття та класифікація юридичних фактів у цивільному праві.
4. Поняття та види правочинів.
5. Загальні вимоги дійсності правочинів (ст. 203 ЦКУ).
6. Поняття та види недійсних правочинів: нікчемні та оспорювані.
7. Правові наслідки недійсності правочинів.
8. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом.
9. Поняття та види представництва.
10. Довіреність.

11. Органи, які здійснюють захист цивільних прав. Форми захисту цивільних прав: 1) юрисдикційна (судовий та адміністративний порядок захисту); 2) неюрисдикційна.
12. Поняття та види способів захисту цивільних прав. Вибір способу захисту.
13. Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.
14. Форми та види цивільно-правової відповідальності.
15. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

1. Вирішіть задачі:

Задача № 1

Під час розлучення подружжя Стеценків дружина вимагала включення до складу спільного сумісного майна, що підлягає поділу, усього майна ТзОВ «Імідж», заснованого її чоловіком під час спільного подружнього життя. Мотивувала вона це тим, що до статутного фонду було внесено 3000 гривень, які в свою чергу були їх спільною сумісною власністю. Чоловік проти цього заперечував, оскільки дружина участі у підприємницькій діяльності не брала, а тому може претендувати лише на половину від внеску до статутного фонду, тобто на 1500 гривень.

Дайте правову оцінку ситуації, що виникла. Вирішіть справу.

Задача № 2

ТзОВ «Ростр» (замовник) та будівельний трест (підрядник) домовились про будівництво споруди. Згідно укладеного договору підряду замовник повинен передати підряднику проектно-кошторисну документацію та рішення місцевої адміністрації про відведення землі під забудову, а підрядник повинен побудувати споруду із своїх матеріалів та передати її замовнику у строк, визначений договором.

Визначити, що є об'єктом даних правовідносин.

Задача № 3

Після публікації у газеті статті про Федоренка, останній, вважаючи, що викладені відомості про нього не відповідають дійсності, вирішив звернутися до суду з позовною заявою про спростування цих даних.

Проаналізуйте дану ситуацію та вкажіть, який об'єкт правовідносин, на думку Федоренка, було порушено? Які способи його захисту можуть бути застосовані?

Задача № 4

Після смерті Одайського його дітям залишився спадок, куди увійшли: будинок з земельною ділянкою 0,25 га, автомобіль "Москвич-412", меблі, побутові прилади, гроші у сумі 2000 грн., акції АТ "Нива", ювелірні вироби та мисливська гвинтівка.

Охарактеризуйте, виходячи з умов задачі, які види об'єктів правовідносин входять у спадок, та їх правовий режим?

Задача № 5

Сидорчук прийшов в комісійний магазин купити скрипку. Скрипка разом зі смичком була поміщена у футляр, і поряд з ними була написана ціна. Сидорчук пішов у касу та пробив чек на вказану суму. Продавець подав Сидорчуку скрипку без смичка та футляра. Сидорчук став вимагати передачі йому смичка та футляра. Продавець відповів, що ціна була вказана тільки за скрипку.

Хто правий у цій суперечці?

Задача № 6

За договором між Об'єднанням та Тваринницьким комплексом останній зобов'язався передати Об'єднанню 60 голів телят і 50 поросят. За день до вивезення тварин за вказівкою директора комплексу поросята були відібрані та замкнені в окремому приміщенні. У результаті удару блискавки приміщення, в якому знаходилися поросята, згоріло, і всі 50 поросят загинули.

У зв'язку з цим тваринницький комплекс готовий був передати об'єднанню тільки 60 телят, а від передачі поросят відмовився, посилаючись на те, що поросята, які залишилися, необхідні йому самому для розведення свиней.

Об'єднання звернулося з позовом до суду.

Яке рішення повинен винести суд? Яка класифікація речей має бути застосована при вирішенні даного спору?

Задача № 7

Власник квартири Фоків перед від'їздом у довгочасне відрядження уклав на один рік договір житлового найму зі Стецьком.

Повернувшись із відрядження через два роки, він зажадав від наймача звільнення квартири, але той вимоги не виконав. При цьому пояснив, що за перший рік користування квартирою він розрахувався з наймодавцем безпосередньо. Оскільки через рік вимога про звільнення квартири не була заявлена, він продовжував користуватися житловою площею, відкривши депозитний рахунок у нотаріальній конторі (ст. 537 ЦК України), куди своєчасно вносив платежі. Пасивну ж поведінку (мовчання) Фокіна він розцінив як виявлення волі на укладення нового договору найму житла на невизначений строк і, оскільки іншого житла він не має, спірну квартиру звільняти відмовився.

На судовому засіданні Фокін настоював на тому, що мовчання ніколи не може розцінюватися як правочин і тому вимагав виселення Стецька.

Зробіть висновок у справі. Які форми волевиявлення передбачені цивільним законодавством?

Задача № 8

Адвокат Сірчан вирішив подарувати своєму племіннику Роману бібліотеку юридичної літератури до дня закінчення ним навчання на юридичному факультеті. Про своє рішення Сірчан повідомив рідним: дружині та дочці, а також написав листа племіннику Роману.

До моменту передання книг обдаровуваному дарувальник помер. Донька останнього відмовилась передати бібліотеку Роману та попросила сплатити за неї 1500 гривень. Роман заперечував проти сплати грошей, пославшись на лист, в якому зазначалось, що бібліотеку йому подаровано.

Донька Сірчана послалась на заповіт свого батька, в якому вказано, що вона є спадкоємцем всього майна.

Як вирішити спір, який виник між донькою померлого Сірчана та Романом? В якій формі укладається договір дарування?

Задача № 9

Нотаріус з'явився на виклик додому для посвідчення заповіту. Родичі спадкодавця дали нотаріусу заповіт, власноручно підписаний спадкодавцем, який на момент приходу нотаріуса був уже неpritомний. Нотаріус посвідчив цей заповіт.

Проаналізуйте ситуацію.

Задача № 10

Альошина та її колишній чоловік звернулися до нотаріуса з проханням посвідчити укладений між ними правочин (договір), згідно з яким батько не зобов'язаний утримувати своїх неповнолітніх дітей і водночас відмовляється від права на частку у спільно нажитому майні подружжя. Колишня дружина зобов'язувалась не одружуватись повторно до досягнення дітьми повноліття.

Нотаріус відмовився посвідчити даний правочин, мотивуючи тим, що він може бути визнаний недійсним.

Проаналізуйте ситуацію. Ознайомтеся з положеннями Сімейного кодексу України.

Задача № 11

Дієздатний громадянин Фонвізін дізнався, що його сусідові, 16-літньому Борису, дісталась у спадщину від дідуся ваза роботи відомого автора, звернувся до Бориса з пропозицією продати йому вазу. Договір купівлі-продажу було укладено без відома батьків Бориса.

Через деякий час, пошкодивши вазу, що призвело до зменшення її естетичної цінності та вартості, Фонвізін вирішив звернутись до суду з заявою про визнання правочину недійсним на підставі ст. 222 ЦК України.

Проаналізуйте ситуацію.

Задача № 12

31 січня 2024 року Зубик видав довіреність Пушкіну строком на шість місяців на продаж останнім магнітофона за ціною, не менше, ніж 12 мінімальних заробітних плат. Довіреність була посвідчена у житлово-експлуатаційній конторі. Оскільки комісійний магазин відмовився прийняти телевізор на комісію, а покупця Пушкін не знайшов, він, не повідомивши свого довірителя, 10 квітня того ж року у порядку передоручення видав просту письмову довіреність строком на шість місяців своєму синові. Магнітофон останній продав, але за ціною вдвічі меншою, ніж та, що вказана у першій довіреності. Зубик зажадав від Пушкіна відповідної доплати або ж повернення магнітофону, на що останній відповів, що усі претензії слід адресувати на йому, а його сину.

Як повинна бути вирішена справа? Які порушення чинного законодавства були допущені сторонами? Чи змінилося б рішення, якщо б Пушкін видав довіреність своєму сину за згодою Зубика?

Задача № 13

20-ти річний військовослужбовець контрактної служби Морозов з метою продажу квартири, яку він одержав у спадщину, видав своїй матері довіреність на вчинення певних дій, пов'язаних з продажем квартири. При цьому довіреність посвідчив командир його військової частини.

Коли мати хотіла укласти договір купівлі-продажу квартири, то приватний нотаріус відмовився посвідчувати цей правочин і вказав, що з допомогою зазначеної довіреності не можна розпоряджатися нерухомим майном, оскільки вона нотаріально не посвідчена.

Як в даному випадку необхідно вирішити спір?

Задача № 14

Іщук, як опікун малолітнього Годунова, від імені останнього продав належний тому на праві приватної власності автомобіль своєму братові. На такий правочин було отримано письмовий дозвіл органу опіки та піклування. Але прокурор заявив позов про визнання цього договору недійсним.

Як повинна бути вирішена справа? Чи змінилося б рішення, якби продаж автомобіля здійснив не опікун, а батько неповнолітнього, коли б він був живий?

Задача № 15

Бобрик видав Цвіркуну генеральну довіреність на продаж автомобіля марки «ВАЗ-21099» строком на один рік. Проте, через три місяці, після втрати довіри до Цвіркуна Бобрик вирішив скасувати довіреність, про що заявив Цвіркуну при першій зустрічі. Цвіркун повернути довіреність відмовився.

Які дії необхідно виконати Бобрику у цій ситуації? Який порядок припинення довіреності?

Задача № 16

Мироненко на стоянці таксі біля автовокзалу № 2 сів у таксі і попросив шофера Остапчука відвезти його у с. Червона Зірка. Шофер відмовився виконати його прохання, посилаючись на серцевий напад, і вийшов з машини до аптеки за медикаментами, залишивши ключ запалювання. Скориставшись тим, що машина без нагляду, Мироненко сів за кермо і поїхав по вул. Індустріальній. Проїхавши метрів 400-500, він учинив наїзд на машину Петрова, що стояла на узбіччі.

Внаслідок наїзду таксомоторному парку та Петрову було заподіяно шкоду. Петров звернувся з позовом про стягнення з таксомоторного парку та Мироненка 6.700 грн. (вартість ремонту автомобіля). Хмельницький міськрайонний суд стягнув з Мироненка на користь Петрова 6.700 грн., звільнивши таксомоторний парк від майнової відповідальності.

Не погодившись із рішенням суду, посилаючись на те, що шкоду повинен відшкодовувати власник джерела підвищеної небезпеки, Мироненко оскаржив рішення суду.

Проаналізуйте на цьому прикладі підставу, умови та розмір відповідальності. Які особливості відповідальності у даному випадку? Як слід вирішити цю справу?

Задача № 17

Хоменко (власник автомобіля «Волга-4») по дорозі на роботу у листопаді 2024 р. учинив наїзд на одинадцятирічну Василю С., завдавши їй тяжких пошкоджень. Порушена проти Хоменка кримінальна справа була припинена за відсутністю у його діяннях складу злочину. Громадянин Славко, батько Василю, у квітні 2025 р. звернувся до суду з позовом до Хоменка про стягнення 43 тис. грн. (вартість приведеного у непридатність одягу; вартість санаторно-курортної путівки; вартість проїзду позивача до місця лікування його доньки і назад; сума, витрачена на додаткове харчування з листопада 2024 р. по квітень 2025 р.). Суд задовольнив позов Славка. Відповідач оскаржив рішення суду.

Чи правильне рішення прийняв суд? Яка шкода підлягає стягненню?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: речі, майно; юридичний факт, юридичний (фактичний) склад; правочин, види правочинів, нікчемні (абсолютно недійсні) правочини, оспорювані (відносно недійсні) правочини, двостороння реституція, стягнення всього одержаного за правочином у дохід держави, додаткові наслідки недійсності правочинів, застосування наслідків нікчемності правочинів; здійснення суб'єктивного цивільного права, виконання цивільного обов'язку; межі здійснення цивільних прав; охорона цивільних прав, захист цивільних прав, юрисдикційна форма захисту, неюрисдикційна форма захисту; зловживання правом; шикана; представництво, договірне представництво, законне представництво, комерційне представництво, довіреність, форма довіреності, види

довіреностей; цивільно-правова відповідальність, функції цивільно-правової відповідальності, договірна та недоговірна (деліктна) відповідальність; повна, кратна, обмежена відповідальність; часткова, солідарна, субсидіарна відповідальність; підстави та умови цивільно-правової відповідальності; майнова і моральна (немайнова) шкода; випадок (казус); непереборна сила; форми цивільно-правової відповідальності; відшкодування збитків; сплата неустойки.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту обов'язково слід ознайомитися з наступними нормативними актами:

Постанова Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 р.;

Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»;

Закону України від 22.11.96 р. № 543/96-ВР «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань».

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. Наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5;

Конституція України;

Під час вивчення зазначеної теми обов'язково слід ознайомитись з актами вищих судових органів:

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними»;

Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 29.05.2013 №11 (із змінами і доповненнями) «Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними».

Семінарське заняття 4

**Теми 11-14. Загальні положення про право власності та інші речові права.
Право спільної власності. Особливості права власності на окремі види майна. Речові права на чуже майно.**

Питання для усного опитування та дискусії

1. Власність як економічна категорія та право власності: співвідношення понять.
2. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Зміст права власності.
3. Форми та види права власності за законодавством України.
4. Підстави (способи) набуття права власності.
5. Підстави припинення права власності.
6. Право спільної власності.
7. Особливості права власності на земельну ділянку та житло.
8. Характеристика інших речових прав:
 - ✓ Право володіння;
 - ✓ Сервітут;
 - ✓ Суперфіцій;
 - ✓ Емфітевзис.

Ситуативні завдання

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

1. Вирішіть задачі:

Задача № 1

Міськвиконком прийняв рішення про взяття на облік безхазяйного будинку та іншого майна, серед якого було 2 картини відомого художника. Підставою для такого рішення стало те, що власник майна невідомий і не сплачує обов'язкові платежі і податки. Через два місяці після цього до виконкому звернувся Іванов, який стверджував, що власником цього майна є його брат, місцезнаходження якого йому зараз невідоме, але рік тому він отримав від нього листа з м. Прага.

Голова міськвиконкому пояснив Іванову, що з дня винесення рішення виконкому майно стало комунальною власністю.

Репін звернувся до юриста з такими питаннями:

1. *Яке майно вважається безхазяйним і у якому порядку воно може переходити у комунальну власність?*
2. *Чи може брат власника звернутися до суду про повернення йому майна?*
3. *Чи відповідає закону твердження голови виконкому, що картини перейшли б у власність територіальної громади навіть і тоді, якщо би брат проживав у своєму будинку?*

Як слід вирішити справу?

Задача № 2

Зі стада фермерського господарства (ФГ) «Ранок» пропало 20 корів з товарним клеймом. Через 7 місяців ці корови були знайдені у сільськогосподарському кооперативі (СГК) «Жовтень».

ФГ «Ранок» звернулося до адміністрації СГК «Жовтень» з вимогою повернути корів, але адміністрація відмовилась зробити це, посилаючись на ст. 341 ЦК України, згідно з якою, на її думку, корови стали власністю кооперативу, оскільки вони прибули до стада СГК «Жовтень», про що було складено акт, і СГК «Жовтень» утримував їх більш ніж шість місяців.

Як слід вирішити справу?

Задача № 3

Петрова звернулася до суду з позовом до Носика про повернення належного їй годинника. Позивачка посилалася на те, що Носик знайшов загублений нею годинник та відмовляється його повернути. Відповідач не визнавав позову, категорично заперечуючи факт знахідки.

Яким може бути рішення суду? Дайте правову оцінку ситуації.

Чи зміниться рішення суду, якщо:

- a) *Носик купив годинник у комісійному магазині?*
- б) *годинник був подарований Носику його товаришем?*
- в) *Петрова здала годинник у майстерню на ремонт та не забрала його. Майстерня через півроку реалізувала годинник через комісійний магазин.*

Задача № 4

Користувачі сусідніх земельних ділянок їх приватизували. Після цього власник однієї з ділянок заборонив власнику іншої використовувати його ділянку з метою проходу та проїзду. У свою чергу власник іншої ділянки закрити сусідові доступ до колодязя, яким до приватизації вони користувалися спільно. Свої дії сусіди мотивували тим, що, ставши власниками земельних ділянок, вони можуть не допускати до них будь-яку особу.

При розгляді спору у відділі по земельних ресурсах та землеустрою було встановлено, що доступ до однієї з ділянок, мінаючи іншу, вкрай ускладнений. Спроби

забезпечити колодязями обидві ділянки не вдалися, оскільки, незважаючи на неодноразове буріння свердловин, вода не пішла.

Як розв'язати ситуацію, що склалася ?

Задача № 5

Після смерті Петрова належний йому на праві власності дачний будинок та дачна ділянка були порівну поділені між його дочками – єдиними спадкоємцями усього його майна. Дачна ділянка, оточена капітальним забором, була розділена між спадкоємцями таким чином, що на території однієї виявилися ворота для в'їзду автомашин, а на території іншої – хвіртка чорного ходу. Власниця тієї частини ділянки, на якій виявилася хвіртка чорного ходу, звернулася з проханням до старшої сестри в офіційному порядку дозволити їй користатися воротами для в'їзду і виїзду автомашин і, відповідно, надати право проїзду через приналежний сестрі ділянку. Сестра відповіла відмовою, заявивши, що проїзд автомашин через її ділянку зашкодить частині насаджень і, крім того, ворота можна зробити й в іншому місці.

Молодша сестра звернулася в суд з вимогою підтвердити її законне право сервітутного характеру на проїзд через ворота і земельну ділянку сестри.

Що можна визнати правом сервітутного характеру? На якій підставі виникає сервітут? Чи можна вважати, що у даному випадку, з огляду на рівні права обох сестер на спадкування майна, сервітут виникає автоматично, без будь-яких додаткових умов: висновку, договору, державної реєстрації тощо? Якщо ні, то що може бути підставою для встановлення сервітуту у даному випадку? Чи вплине на рішення суду, з урахуванням викладених обставин наявність об'єктивної неможливості встановити другі ворота на ділянці позивача (через наявність перед забором комунікацій, інженерних споруджень, що виключають проїзд через них)? Яким повинно бути рішення суду по даній справі?

Задача № 6

Фурманов, що одержав у 1994 р. у власність земельну ділянку для організації фермерського господарства, побудував на ньому двоповерховий житловий будинок, ряд надвірних будівель, огородивши усі високим забором. На території його подвір'я виявилася джерело, водою якого до виділення ділянки Фурманову користувався Черепашкін, що постійно проживає у цьому селі.

Перший час Фурманов дозволяв сусіду брати воду з джерела, однак пізніше відносини між ними зіпсувалися. Він заявив, що не бажає, щоб з його колодязя, який він побудував над джерелом, що б'є з землі, брали воду сторонні люди.

Черепашкін вирішив не вступати у суперечку, а вирити колодязь на своїй ділянці. Проте спроби вирішити проблему власними силами виявилися безуспішними, воду знайти не вдалося. Запрошені ним працівники спеціалізованої фірми з'ясували, що колодязь на його земельній ділянці побудувати не можна, вода знаходиться на занадто великій глибині. У ситуації, що створилася, Черепашкіну прийшлося відстоювати своє право на забір води з джерела, що опинилось на ділянці сусіда. Він звернувся до суду з проханням визнати за ним таке право.

Яке рішення по даній справі повинен прийняти суд? Чи змінилося б рішення суду, якщо б земельна ділянка не и належала Фурманову на праві власності, а він користується нею за договором оренди?

Задача № 7

Пенсіонер Гнатюк, не маючи інших засобів для існування, крім пенсії, вирішив продати свою земельну ділянку. Покупцю, що з'явився до нього по оголошенню, він сказав, що продає землю, але зберігає за собою старенький будинок. Спадкоємців у нього немає, і він бажає дожити своє життя у цьому будинку.

Покупець з умовами, висунутими Гнатюком, погодився, і сторони уклали договір купівлі-продажу земельної ділянки. У договорі було зафіксовано, що будинок залишається у власності продавця, про умови користування земельною ділянкою нічого не говорилося. При будівництві будинку для покупця виникла необхідність визначити місце для складування будівельних матеріалів. Покупець заявив Гнатюку, що для цього треба знести дров'яний сарай, що розташований біля його будинку. Він вважає, що за умовами договору продавець має право користуватися тільки тією частиною землі, що знаходиться під його будинком. Гнатюк заперечував проти цього, оскільки без запасу дров він не може проживати у будинку. Гнатюк звернувся за порадою в юридичну клініку Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Яке роз'яснення повинен йому дати черговий по приймальні?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: речові права, власність, право власності, володіння, користування, розпорядження, форма права власності, суб'єкти права власності; спільна власність, спільна сумісна власність, спільна часткова власність, співвласники, право переважної купівлі частки у спільній власності, володіння, сервітут, земельний сервітут, особистий сервітут, суперфіцій, емфітевзис.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

1) *Основні нормативні джерела для підготовки до семінарського заняття:*

Конституція України (ст. 13);

Цивільний кодекс України;

Земельний кодекс України;

Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Закон України від 19.06.1992 р. № 2482-XII «Про приватизацію державного житлового фонду»;

Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності»;

Закон України від 2.06. 2016 р. № 1404-VIII «Про виконавче провадження».

Закон України від 03.03.1998 р. № 147/98-ВР «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності»;

2) *Додаткові нормативні джерела для підготовки до семінарського заняття:*

Закон України від 14.05.2015 р. № 417-VIII «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку».

Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»;

Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V «Про управління об'єктами державної власності»;

Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні»;

Закон України від 09.12.2011 р. № 4107-VI «Про Фонд державного майна України»;

Постанова Пленуму Верховного Суду від 27.08.1976 р. № 6 «Про судову практику в справах про виключення майна з опису».

Теми 16-17. Спадкове право. Види спадкування

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та значення спадкування. Склад спадщини.
2. Час і місце відкриття спадщини.
3. Спадкоємці. Право на спадкування, усунення від права на спадкування.
4. Строки для прийняття спадщини. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини.
5. Відмова від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Перерозподіл спадщини.
 1. Відумерлість спадщини.
 2. Спадкування за заповітом. Поняття заповіту та право на заповіт.
 3. Види заповітів.
 4. Форма заповіту.
 5. Права заповідача.
 6. Право на обов'язкову частку у спадщині. Скасування та зміна заповіту.
 7. Недійсність заповіту. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом.
 8. Спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування.
 9. Спадкування за правом представлення.
 10. Здійснення права на спадкування.
 11. Оформлення права на спадщину.

Ситуативні завдання

Вирішіть задачі:

Задача №1

23 квітня 2024 року помер громадянин Р., після смерті якого залишилось спадкове майно, а саме 3-кімнатна квартира та дача в м. Харкові. До нотаріальної контори м. Львова звернувся гр. О., який є онуком спадкодавця із заявою про прийняття спадщини.

Чи належить гр. О до якої-небудь черги спадкоємців за законом?

В якому разі він може одержати свідоцтво про право на спадщину? До якої нотаріальної контори він повинен звернутись?

Виходячи з фабули задачі визначте спадкоємців.

Задача №2

В автомобільній катастрофі 15 червня 2024 року загинуло подружжя Васюків. На день їх смерті залишилось майно, що складається з спільно набутого майна: будинку, що належить кожному з них по одній другій долі та грошового вкладу в сумі 200 000 тисяч гривень, з яких 10 000 гривень є спільнонабутими, а 190 000 гривень - набуті чоловіком до шлюбу.

Подружжя заповіт не залишило. Спадкоємцями після смерті чоловіка та дружини є їх спільна донька А. Також, у дружини залишився син К. після першого шлюбу та мати. Всі спадкоємці претендують на спадщину.

Визначте коло спадкоємців. Які повинен вчинити нотаріус?

Які частки у спадщині отримає кожний із спадкоємців? Відповідь обґрунтуйте.

Задача №3

Громадянин А. є єдиним спадкоємцем на майно, яке залишилось після смерті його матері громадянки С., яка померла 18.09.2020 р. в тому числі і на житловий будинок по

вул. Калинівська 15Б. Пропустивши встановлений законом строк для оформлення своїх спадкових прав, позивач просить рішенням суду встановити факт прийняття спадщини залишеної після смерті матері та визнати право власності на спадкове майно.

Який строк встановлюється законом для прийняття спадщини? У якому випадку визнається фактичне прийняття спадщини?

Яке рішення прийме суд? Відповідь обґрунтуйте.

Задача №4

Позивач звернулася в суд з позовом до відповідача Дашковецької сільської ради, треті особи Старокостянтинівська державна нотаріальна контора, про визнання права власності, мотивуючи, що помер її чоловік, після його смерті відкрилась спадщина на майно, що складається з житлового будинку з господарськими будівлями. Єдиним спадкоємцем за законом є позивачка, оскільки її син який зареєстрований в даному домоволодінні, та дочка відмовляються від спадщини після померлого батька на її користь. До смерті й після смерті чоловіка позивачка постійно мешкає в домоволодінні, тому фактично прийняла спадщину, однак нотаріальні органи позбавлені можливості переоформити на неї в порядку спадщини за законом спадковий будинок з господарськими будівлями в зв'язку з відсутністю правовстановлюючого документа на будинок, тому вона змушена звернутися з даним позовом до суду.

В судовому засіданні позивачка підтримала позовні вимоги, представники відповідача та третіх осіб на розгляд справи не з'явилися, надіслали заяви про розгляд справи у їх відсутність. Проти задоволення позову син та донька не заперечують, так як вони, відмовилися від своєї частки спадщини на користь матері, про що подали письмову заяву.

Вислухавши пояснення сторін та дослідивши матеріали справи, суд прийшов до висновку, що позов підлягає задоволенню.

Що входить до складу спадщини? Що входить до складу спадщини за фабулою задачі? Визначте коло спадкоємців.

Яким чином на розмір частки у спадщині спадкоємця впливає відмова інших спадкоємців на її прийняття?

Задача №5

До суду звернувся спадкоємець Іванюк Василь Іванович. 23 грудня 2024 року помер його батько Іванюк Іван Іванович, залишивши спадщину, яка складається із садиби: земельної ділянки площею 0,15 га разом з розташованими на ній житловим будинком, господарсько-побутовими будівлями, наземними і підземними комунікаціями, багаторічними насадженнями в с. Олеськів, вул. Ланова, 35 Хмельницького району Хмельницької області, який був побудований померлим за життя і рахувався за ним на підставі запису в Олеськівській погосподарській книзі №18 за 2001-2005 рр., що підтверджується довідкою Олеськівської сільської Ради Хмельницького району №1377 від 08.06.2005 року. Також померлим Іванюком І.І. складено заповіт, посвідчений секретарем Олеськівської сільської ради від 15.07.2023 року, в якому все своє майно він заповідав позивачу та третій особі по справі - брату позивача Іванюку Дмитру Івановичу. Крім позивача, у померлого Іванюка І.І., спадкоємцем є дружина. Дружина відмовляється від своєї частки на користь синів.

Після відкриття спадщини Іванюк В.І. звернувся з заявою до Хмельницької міської нотаріальної контори про прийняття спадщини, але йому було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину в зв'язку з тим, що померлий Іванюк І.І. при житті не оформив належним чином документи на садибу і пояснено, що вказана категорія справ розглядається в судовому порядку.

Визначте коло спадкоємців та склад спадщини? Охарактеризуйте дії нотаріуса. Чи правомірно він відмовив Іванюку В.І. ?

Задача №6

Заєць звернулася до Шепетівської державної нотаріальної контори для оформлення спадщини після смерті матері – Заєць Євгенії Андріївни, після якої залишився будинок з господарськими спорудами та земельний пай в розмірі 0.2га. Проте, нотаріуска відмовилася видати свідоцтво про спадщину, мотивуючи тим, що у свідоцтві про народження Заєць в графі «мати» зазначено ЗаЯць Євгенія Андріївна. Вважаючи дії нотаріуски незаконними, Заєць звернулася за консультацією до юриста.

Чи правомірні дії нотаріуски?

Які подальші дії має вчинити Заєць для отримання спадщини?

Задача №7

18 квітня 2024 року державною нотаріальною конторою було посвідчено заповіт від імені Дмитрука Василя на все належне йому майно на ім'я його онуки -Швець Ілони.

10 травня 2024 року Дмитрук знову звернувся до державного нотаріуса та вирішив заповідати все своє майно своїй доньці Дмитрук Анни. Пізніше, Дмитрук скасував останній заповіт, подавши до нотаріальної контори заяву. Після його смерті для прийняття спадщини до нотаріальної контори звернулись Швець І. та Дмитрук А.

Визначте суб'єктів спадкових правовідносин.

Чим відрізняється спадкування за заповітом від спадкування за законом?

Яким чином повинна оформлятися спадщина та на підставі чого? Відповідь обґрунтуйте.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: спадкування, спадкоємці, спадкодавець, склад спадщини, час і місце відкриття спадщини, прийняття спадщини, відумерлість спадщини, заповіт, види заповітів, форма заповіту, обов'язкова частка у спадщині, черговість спадкування за законом, право представлення, спадкова трансмісія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

Цивільний кодекс України;

Цивільний процесуальний кодекс України;

Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-ХІІ «Про нотаріат»;

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затв. наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5.

Семінарське заняття 6

Теми 18-21. Авторське право і суміжні права.

Право промислової власності. Загальні положення про зобов'язання

Питання для усного опитування та дискусії

1. Авторське право та право промислової власності: спільне та відмінне.
2. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Співавторство.
3. Зміст суб'єктивного авторського права. Строк дії авторського права. Порядок державної реєстрації авторського права.
4. Поняття, види, зміст суміжних прав. Їх співвідношення з авторським правом.
5. Винаходи, корисні моделі, промислові зразки як об'єкти права промислової власності.
6. Поняття та класифікація зобов'язань у цивільному праві:

6. 1. За підставами виникнення.
6. 2. За співвідношенням прав та обов'язків сторін.
6. 3. За кількістю прав та обов'язків у зобов'язанні.
6. 4. За визначеністю предмета зобов'язання.
6. 5. За спрямованістю (регулятивні, охоронні).
6. 6. За характером взаємозв'язку зобов'язань (основні, додаткові).
6. 7. Зобов'язання особистого характеру та неперсоніфіковані зобов'язання.
7. Суб'єкти зобов'язань. Види зобов'язань з множинністю осіб. Регресні зобов'язання.
8. Підстави виникнення зобов'язань.
9. Поняття та принципи виконання зобов'язань.
10. Заміна осіб у зобов'язанні (цесія або уступка права вимоги; переведення боргу).
11. Поняття, підстави та наслідки зміни зобов'язань.
12. Треті особи у зобов'язанні.

Ситуативні завдання

Вирішіть задачі:

Задача № 1

У січні 2024 р. у Хмельницький міськрайонний суд звернувся з позовом художник-кераміст Буркін. Позивач просив визнати його автором ваз, які випускав керамічний завод та заборонити їх випуск, а також відшкодувати шкоду, заподіяну неправомірними діями відповідача у розмірі 10 тис. грн.

Комплексна художньо-технологічна експертиза, проведена філією академії мистецтв та представником НОІВ встановила, що відповідач без відома автора з 2022 року випускав вази, використовуючи форми та інші розробки Буркіна.

Відповідач позову не визнав. Представник відповідача у судовому засіданні пояснив, що декоративне оформлення ваз, які випускав завод, було істотно змінено.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на питання:

Чи порушив завод авторські права Буркіна? Які вимоги позивача повинні бути задоволені і чому? Чи вправі суд заборонити випуск керамічним заводом ваз, автором яких є Буркін?

Задача № 2

Управління Південно-Західної залізниці доручило групі працівників підготувати до видання «Розклад руху приміських поїздів з вокзалу м. Хмельницького».

Упорядник розкладу поїздів із станції «Жмеринка» Іванченко звернувся до юриста за консультацією, чи можна вважати підготований до видання «Розклад» об'єктом авторського права.

Водночас його цікавило, чи поширюється авторське право на підготовлену ним брошуру, в якій викладені основні права і обов'язки пасажирів, які користуються приміським залізничним транспортом. Він має сумнів у цьому, тому що брошура написана на основі діючого законодавства, а у законі про авторське право говориться, що офіційні документи, до яких належать закони, не є об'єктами авторського права.

Яке пояснення повинно бути надано з цих питань? Які вимоги пред'являються до об'єкту авторського права?

Задача № 3

Художник-аматор Зозулін купив у магазині картину художника Якименка та зробив декілька копій, які підготував до продажу. Коли автор картини Якименко з'явився до

покупця - художника-аматора Зозуліна, щоб скопіювати свою картину та побачив копії, зроблені із перекрученням кольорового фону, він запропонував ці копії знищити.

Зозулін не погодився з цією пропозицією та заявив, що він придбав картину у магазині, став її власником та як власник може розпоряджатися нею на власний розсуд. Тому він відмовляє авторові у копіюванні його картини.

Автор (Якименко) звернувся до суду за захистом своїх прав.

Які способи захисту можуть бути використані у даному випадку? Яке рішення повинен винести суд?

Задача № 4

Два автори створили малюнки, які були використані при випуску швейних виробів. Автори почали вимагати від адміністрації підприємства укладення з ними договору на використання їх малюнків, посилаючись на те, що на усі твори, зокрема й створені у порядку виконання службового завдання, авторське право належить самим авторам.

Адміністрація відхилила вимоги авторів, вказуючи на те, що у трудовому договорі прямо записано, що право на використання всіх творчих результатів праці авторів належить роботодавцю.

Хто правий у цьому спорі? Які права авторів службових творів?

Задача № 5

Композитор разом з поетом створили декілька весільних пісень, які були виконані у концертному залі. Видавництво звернулось до авторів з пропозицією про видання цих пісень.

З ким повинен бути укладений цей договір, якщо видавництво має намір водночас видати ноти з текстом, а також ноти і текст окремо? Які види співавторства передбачає закон?

Задача № 6

Позивач Саленко, що працює художником-фотографом звернувся з позовом до відповідача - координатора рекламного відділу торгової фірми «Ніка» про відшкодування шкоди, заподіяної порушенням його авторського права.

Було встановлено, що відповідач без дозволу Саленка використав його творчий об'єкт - художню фотографію жінки для оформлення рекламних плакатів вищезгаданої фірми. Саленко вимагає накласти арешт на зазначену продукцію та стягнути завдані майнові збитки у розмірі 10 тис. грн.

Як необхідно вирішити спір?

Задача № 7

На протязі декількох років власник патенту Кущ відмовлявся від неодноразових пропозицій надати дозвіл на використання винаходу.

Зацікавлений у використанні винаходу автомобільний завод звернувся до суду з позовом про надання йому примусової ліцензії (дозволу) на використання винаходу.

Який строк дії патенту на винахід встановлює законодавство України? Чи вправі власник патенту заборонити іншим особам використовувати винахід? Які правові наслідки спливу строку дії патенту? Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача № 8

Двоє співробітників заводу побутових приладів: інженер-технолог та майстер розробили та застосували на виробництві засіб виготовлення ножиць. Впродовж п'яти місяців застосування цього засобу була виявлена висока його ефективність. Автори розробки запропонували адміністрації заводу запатентувати розробку як винахід, але, не

одержавши відповіді протягом двох місяців, подали заявку від власного імені. Причому з метою прискорення набуття виключних прав на створений ними засіб, вони вирішили запатентувати його не як винахід, а як корисну модель.

НОІВ відмовив у видачі патенту на корисну модель, посилаючись на порушення заявниками чинного законодавства.

Чи вірне рішення, прийняте по заявці? Якщо заявниками допущені порушення, назвіть їх та вкажіть чи збереглась можливість їх усунення.

Задача № 9

Антонюк домовився зі своїм приятелем Новіковим, артистом естради, що збере у себе вдома товаришів по роботі, які хотіли б послуhati у виконанні Новікова естрадні пісні у домашній обстановці. Однак за годину до призначеного часу Новіков зателефонував Антонюку та повідомив, що не прийде, бо вирішив залишитися вдома, щоб подивитися по телевізору футбольний матч. Запланований захід довелося скасувати.

Антонюк вважає, що Новіков зобов'язаний відшкодувати йому всі витрати, пов'язані з підготовкою зустрічі (вартість закуплених ним продуктів та напоїв), а також компенсувати моральну шкоду.

Чи є у Антонюка юридичні підстави для пред'явлення такої вимоги до Новікова?

Задача № 10

Між комунальним підприємством (КП) та кількома випускниками шкіл були укладені договори, в силу яких КП зобов'язувалося виплачувати останнім стипендії на період їх навчання у ВНЗ, а молоді люди прийняли на себе зобов'язання повернутися після закінчення ВНЗ на роботу у КП та відпрацювати там не менше 3 років за отриманою у ВНЗ спеціальністю.

Після закінчення ВНЗ декілька студентів відмовилися повернутися на роботу у КП та залишилися на роботу у місті. КП пред'явило до них позов про стягнення коштів, витрачених КП на стипендію за навчання цих працівників. Заперечуючи проти позову, адвокат цих осіб звернув увагу суду на те, що укладення такого роду договорів не передбачено цивільним законодавством, тому між КСП та працівниками, направленими на навчання до вузу, не виникло цивільно-правового зобов'язання. Внаслідок цього, на його думку, у позові необхідно відмовити.

Яке рішення повинен винести суд?

Задача №11

20 січня 2023 року між комерційним банком «Дельта» та АТ «Мрія» було укладено кредитний договір на суму 850 000 грн. Відповідно до договору кредит підлягав поверненню 20 червня 2023 року. В цей же день (20 січня) між комерційним банком «Дельта» та АТ «Імпульс» було укладено договір поруки в забезпечення виконання зобов'язання по вищеназваному кредитному договору. Строк поруки зазначений не був. Кредит не було вчасно повернуто позичальником. У зв'язку з цим 20 червня 2023 року комерційний банк звернувся до господарського суду з позовом до АТ «Імпульс» про стягнення 1 700 000 грн., що складало суму кредиту, проценти за користування ним, пені за прострочення його повернення.

Яке рішення має прийняти суд? Обґрунтуйте

Задача №12

Колишнє подружжя Іванови змушені проживати після розлучення у одній квартирі у Харкові. Самі перебувають у вкрай неприємних стосунках. Після чергової сварки Іванова розіслала близьким родичам колишнього чоловіка телеграми, в яких повідомляла про його смерть.

Коли родичі Іванова прибули у Харків зі Львова, Києва, Варшави, Кишинєва та інших міст України та країн близького зарубіжжя та виявили, що Іванов живий, вони звернулися до адвоката з питанням, чи є у них юридичні підстави вимагати від Іванової відшкодування понесених ними витрат на авіаквитки, таксі, проживання у готелі та харчування, а також завданої їм моральної шкоди.

Яку відповідь має дати адвокат?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: об'єкти інтелектуальної власності, суб'єкти інтелектуальної власності, авторське право, твір; бази даних, комп'ютерні програми, суміжні права, майнові і особисті немайнові права, фонограма, відеограма, виконання, організація мовлення, організації колективного управління, право промислової власності, винахід, корисна модель, патент, експертиза заявки, свідоцтво, зобов'язальне право, зобов'язання, кредитор, боржник, множинність осіб, часткові зобов'язання, солідарні зобов'язання, субсидіарні зобов'язання, право вимоги, регресна вимога, принцип реального виконання зобов'язання, принцип належного виконання зобов'язання, заміна осіб у зобов'язанні, предмет виконання, альтернативне зобов'язання, факультативне зобов'язання, спосіб виконання, місце виконання, строк виконання, дострокове виконання

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

1) основні нормативні акти:

Цивільного кодексу України (гл. 35-37);

Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX «Про авторське право і суміжні права»;

Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»;

Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII «Про охорону прав на промислові зразки»;

Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав»;

Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань».

Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір»;

2) додаткові нормативні акти:

Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав».

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійною роботою студента є завдання, яке виконується кожним студентом індивідуально. Для студентів заочної форми навчання воно виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Самостійна робота виконується усіма студентами під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Це засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Виконані завдання самостійної роботи по кожній темі студент повинен виконати на день проведення семінарського заняття з відповідної теми, на якій завдання оцінюється викладачем. Якщо завдання не виконане студентом, викладач у той же день виставляє 0

балів. Якщо по одній темі проводиться декілька семінарів, самостійні завдання виконуються на перший з них (якщо інше не зазначене у завданні). Завдання виконується відповідно до вимог, які є єдиними для усіх студентів. Завдання студенти надсилають у гугл класі та отримують відповідні оцінки.

1.4.1. Завдання на самостійну роботу студентів на

III – СЕМЕСТР

Блок завдань (БЗ) № 1

Тема 1. Поняття приватного права. Цивільне право як галузь приватного права.

(виконується на семінар № 1)

Завдання 1. Розкрити зміст поняття «дуалізм приватного права».

Завдання 2. Зазначити підгалузі та інститути цивільного права.

Завдання 3. З'ясувати завдання та систему навчального курсу цивільного права.

Блок завдань (БЗ) № 2

Тема 2. Джерела цивільного права. Цивільне законодавство

(виконується на семінар № 2)

Завдання 1. Скласти перелік (6-8 пунктів):

а) для студентів з непарним номером (1, 3, ..) в журналі групи - чинних Декретів Кабінету Міністрів України;

б) для студентів з парним номером (2, 4, ..) в журналі групи – чинних кодексів України, найбільш наближених чи суміжних з ЦК України.

Завдання 2. Скласти схему чи таблицю щодо класифікації джерел цивільного права.

Блок завдань (БЗ) № 3

Тема 3. Поняття, зміст і види цивільних правовідносин

(виконується на семінар № 3)

Завдання 1. Навести приклади цивільних правовідносин: 1) речові та зобов'язальні; 2) прості та складні; 3) регулятивні та охоронні; 4) абсолютні та відносні. Бажано підібрати по два-три приклади на кожен різновид.

Завдання 2. Пояснити, чому юридичні факти не відносять до елементів цивільних правовідносин.

Блок завдань (БЗ) № 4

Тема 4. Фізичні особи

як суб'єкти цивільних правовідносин

(виконується на семінар № 4)

Завдання 1. Напишіть проект заяви до суду від імені 17-тирічного громадянина, який хоче займатися підприємницькою діяльністю, про надання йому повної цивільної дієздатності (ч. 3 ст. 35 ЦК України). Умова фабули: батько категорично проти, а мати висловила свою згоду, інші факти придумайте самостійно.

Блок завдань (БЗ) № 5

Тема 4. Фізичні особи

як суб'єкти цивільних правовідносин

(виконується на семінар № 5)

Завдання 1. Визначити спільне та відмінне між опікою та піклуванням, підстави їх розмежування. Викласти у вигляді таблиці. Для виконання використати ЦК України та Сімейний кодекс України.

Завдання 2. Навести положення Правил опіки та піклування (коротко) (*Про затвердження Правил опіки та піклування: Наказ Держкомсім'ямолодь України, Міносвіти, МОЗ України Мінпраці та соц.політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88*), що суперечать ЦК України та СК України (із зазначенням номерів статей). Пояснити, які із цих положень є чинними.

Блок завдань (БЗ) № 6

Тема 5. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин (виконується на семінар № 6)

Завдання 1. Скласти перелік документів, що подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи.

Завдання 2. З'ясувати різницю між філією та представництвом юридичної особи.

Завдання 3. Зазначити особливості цивільно-правового статусу залежних господарських товариств.

Блок завдань (БЗ) № 7

Тема 5. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин (виконується на семінар № 7)

Завдання 1. Скласти перелік документів, що подаються заявником для державної реєстрації припинення юридичної особи.

Завдання 2. З'ясувати різницю між товариством та установою.

Блок завдань (БЗ) № 8

Тема 5. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин (виконується на семінар № 8)

Завдання 1. Пояснити, що складає майно господарського товариства.

Завдання 2. З'ясувати установчі документи господарських товариств.

Блок завдань (БЗ) № 9

Тема 6. Об'єкти цивільних правовідносин (виконується на семінар № 9)

Завдання 1. З'ясувати види цінних паперів відповідно до ЦК України та Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Завдання 2. Визначити класифікацію речей та критерії їх поділу. Викласти в таблиці.

Завдання 3. Пояснити різницю між такими об'єктами цивільних правовідносин, як *роботи та послуги*.

Блок завдань (БЗ) № 10

Тема 7. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин (виконується на семінар № 10)

Завдання 1. З'ясувати максимальну кількість видів правочинів та критерії їх поділу.

Завдання 2. Скласти таблицю щодо основних та додаткових наслідків недійсності правочинів та видів недійсних правочинів.

Завдання 3. Розмежувати поняття «недійсних» та «неукладених правочинів».

Блок завдань (БЗ) № 11

Тема 8. Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків

(виконується на семінар № 11)

Завдання 1. Розкрити різницю між: обов'язковим, добровільним та комерційним представництвом.

Завдання 3. З'ясувати правові наслідки представництва без повноважень.

Блок завдань (БЗ) № 12

Тема 9. Захист цивільних прав та інтересів

(виконується на семінар № 12)

Завдання 1. Знайти різницю між поняттями: «порушення», «невизнання» та «оспорювання» цивільного права.

Завдання 2. Визначити способи самозахисту цивільних прав.

Блок завдань (БЗ) № 13

Тема 9. Цивільно-правова відповідальність

(виконується на семінар № 13)

Завдання 1. З'ясувати співвідношення понять: «відповідальність», «захист» та «охорона» в цивільному праві.

Завдання 2. Визначити класифікацію цивільно-правової відповідальності та критерії її поділу (у таблиці або схемі).

Завдання 3. Дослідити наукові підходи у розумінні санкцій у цивільному праві.

Блок завдань (БЗ) № 14

Тема 10. Строки та терміни у цивільному праві

(виконується на семінар № 14)

Завдання 1. З'ясувати класифікацію строків у цивільному праві та критерії їх поділу.

Завдання 2. Виявити різницю між зупиненням та перериванням перебігу строку позовної давності.

Завдання 3. Охарактеризувати заходи оперативного впливу на порушника.

1.4.1.2. Вимоги до виконання та оформлення студентами самостійної роботи

Самостійною роботою є завдання, яке виконується кожним студентом індивідуально. Для студентів заочної форми навчання воно виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Самостійна робота виконується усіма студентами під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Це засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота кожним студентом здійснюється протягом семестру або у письмовому вигляді, або в електронному варіанті (за вимогою викладача).

Самостійна робота у письмовому вигляді здійснюється на аркушах А-4, які послідовно вкладаються папку зі швидкозшивачем (без файлів!). Робота починається з титульного аркуша. Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється. Титульний аркуш оформляється за зразком 1.

Другим аркушем у папці є Зміст, у якому зазначається вид робіт та в окремій колонці – сторінка папки, на якій розташоване відповідне виконане студентом завдання. Зміст оформляється за зразком 2.

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Зверху кожної сторінки у колонтитулі повинно бути зазначено на назву теми.

Самостійна робота в електронному вигляді здійснюється у строки визначені викладачем. Виконані завдання прикріплюють у google class. Посилання на приєднання до google class студенти отримують на початку навчального семестру.

Зразок 1

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Відділення заочної форми навчання**

**Самостійна робота
з
навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»**

Виконала:
Ткаченко
Оксана Дмитрівна,
студентка 2 курсу 3 групи
юридичного факультету

Перевірила:
Чорна
Жанна Леонтіївна,
кандидатка юридичних
наук, професорка

**Хмельницький
2024**

1.4.2. Завдання на самостійну роботу студентів на

IV – СЕМЕСТР

Самостійна робота виконується у формі контрольної роботи.

1.4.2.1. Завдання на самостійну роботу у формі контрольної роботи

Варіант № 1

1. Неустойка.
2. Поняття права промислової власності, об'єкти правової охорони.
3. Скласти таблицю «Види цивільно-правових договорів» (із зазначенням критеріїв розмежування).
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання правочинів недійсними (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Між власниками сусідніх земельних ділянок виник спір, хто має право на збір плодів фруктових дерев, коріння яких розташовані на одній ділянці, а гілки з плодами звисають на іншу ділянку. Власник ділянки, на якій ростуть дерева, наполягав на тому, що право збору плодів належить йому, оскільки саме коріння живлять дерево. Власник сусідньої ділянки вважав, що його влада поширюється не тільки на поверхню земельної ділянки, а й на все, що простягається над нею. До того ж плоди дозрівають завдяки сонячним променям, що падають на його ділянку, а він зовсім не зобов'язаний допускати сусіда на свою ділянку для збору плодів.

Як вирішити суперечку?

Задача 2

Підприємство у відповідності до укладеного договору поставки повинен був відвантажити будівельній організації 20 тон оліфи. До закінчення дії договору підприємство відвантажило лише 8 тон, а решту (12 тон) відвантажено після закінчення договору, у січні наступного року. У зв'язку з тим, що з 1 січня урядом ціна на оліфу була підвищена, між сторонами виникла суперечка про оплату товару. Постачальник вимагав оплатити 12 тон оліфи за новою ціною. Покупець вважав, що розрахунки за всю оліфу повинні бути здійснені за старою ціною, оскільки рішення уряду про зміну цін може розповсюджуватись лише на відносини, що виникли після набрання чинності цим нормативним актом, і не застосовуються до відносин, що склались під час дії старих тарифів на ціну. У даному випадку договірні відносини виникли до прийняття урядом нового акту про ціну. У договорі є відсилка до раніше чинного нормативного акту.

Вимоги якої із сторін слід вважати обґрунтованими? Який нормативний акт застосовується для регулювання відносин, що впливають із договору поставки?

6. Виконати завдання:

Визначте, офіційним чи неофіційним вважається тлумачення правових норм, здійснене у наступних випадках: а) у коментарі до Цивільного кодексу України; б) у телевізійному ток-шоу “Свобода слова”; в) у виступі народного депутата на міському мітингу, г) на прийомі у адвоката в юридичній консультації; г) на лекції з цивільного права на юридичному факультеті ХУУП; д) у підзаконному нормативному акті, який виданий на виконання закону; е) у постанові Пленуму Верховного Суду України; є) у рішенні Конституційного суду України.

Варіант № 2

1. Суперфіцій.
2. Принципи, система та функції цивільного права.
3. Скласти схему «Система зобов'язального права України».
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо іпотеки (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

Громадянин Дем'янов звернувся до суду з позовом про встановлення сервітуту на сусідній земельній ділянці. В обґрунтування посилався на постанову Верховного Суду по справі, в якій розглядався аналогічний спір та вимагав, щоб суд прийняв таке ж рішення, з огляду на те, що будь-які рішення Верховного Суду є обов'язковими для застосування судами при вирішенні аналогічних спорів.

Дайте правову оцінку ситуації. Чи є рішення Верховного Суду джерелами цивільного права? Чи є рішення Верховного Суду обов'язковими для всіх учасників судового розгляду?

Задача 2

В українське посольство у Франції звернувся французький громадянин Степанов. Він заявив, що до жовтневої революції 1917 р. його батькові на території України належала фабрика, яка була націоналізована за контрреволюційний саботаж. Батько Степанова до кримінальної відповідальності, однак, не притягувався. Йому вдалося виїхати до Франції, де Степанов і народився. Батько після революції зарив на території фабрики золоті монети, помістивши їх у скриньку, стійкої до корозії. Батько помер. Степанов пред'явив документи, що підтверджують, що фабрика дійсно належала його батькові. Він також сказав, що має план, за яким може бути знайдений ящик з золотими монетами.

Як єдиний спадкоємець Степанов зажадав повернення фабрики або виплати йому компенсації. Крім того, він заявив, що готовий вказати місце знаходження монет за умови передачі йому половини монет.

Яку відповідь належить йому дати ?

6. Виконати завдання:

Визначте, чи можна вважати цивільно-правовими відносини, що виникли за наступних обставин, і чи можна застосувати до них норми цивільного права:

а) Акціонерне товариство передало Управлінню Південно-Західної залізниці для доставки в ХУУП свою продукцію - партію комп'ютерів - на суму 500 000 грн. При прийнятті доставленого вантажу було виявлено нестачу цієї продукції на суму 20 500 грн.

б) Налагоджувач комп'ютерної техніки у науково-дослідному інституті Крот через недбалість вивів з ладу принтер вартістю 800 грн., а також знищив з пам'яті переданого йому для ремонту комп'ютера інформацію з результатами експерименту, над якими протягом декількох місяців працював колектив інституту.

в) Товариство з обмеженою відповідальністю (ТзОВ) "Корд" уклало договір з товариством "Металіст" про передачу останньому у безоплатне користування обладнання для виробництва металовиробів на загальну суму 820 000 грн. Засновник "Корда" - механічний завод - заперечував проти безоплатної передачі обладнання та вимагав укладення договору оренди.

г) Водій рейсового автобуса Петренко збив пішохода Буркуна, який переходив через проїжджу частину у невідновленому місці. Після видужання Буркун звернувся до АТП, на балансі якого знаходився автобус, з вимогою відшкодування збитків. Проте, директор АТП відмовився відшкодувати Буркуну збитки, мотивуючи це наступним: по-перше, АТП не несе відповідальності за дії водіїв; по-друге, Буркун переходив проїжджу частину у невідновленому місці.

д) Сидорчук працював у складі бригади на будівництві виробничого приміщення ТзОВа «Світязь», працівником якої він був з 1992 року. Через три місяці з початку

будівництва виник спір щодо оплати роботи членів його бригади. *Які правові відносини виникли виходячи з умов задачі? Які норми законодавства необхідно використати для врегулювання даного спору?*

Варіант № 3

1. Негаторний позов.

2. Підстави, порядок і наслідки оголошення громадянина померлим. Наслідки явки громадянина, оголошеного померлим.

3. Скласти таблицю «Види цивільних правовідносин» (із зазначенням критеріїв розмежування).

4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо визнання фізичної особи недієздатною (обмежено дієздатною).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Громадянка Сенюк у своєму блозі в мережі Інстаграм висвітлювала проблеми здійснення бухгалтерського обліку шляхом написання постів на бухгалтерську тематику. Її колега бухгалтер Іваненко передруковувала ці пости на своїй інстаграм – сторінці, видаючи їх за власні. Сенюк звернулася до суду з позовом про порушення її авторських прав.

Які правовідносини виникли між вказаними особами? Охарактеризуйте їх елементи.

Задача 2

Подружжя Козловських, вирішивши розірвати шлюб, склали письмову домовленість про те, що Козловський не претендуватиме на поділ квартири, покине Київ та буде постійно проживати зі своєю матір'ю у Старій Синяві. Козловська, зі свого боку, зобов'язалася не вступати у новий шлюб до закінчення інституту їх дочкою - студенткою першого курсу. За посвідченням досягнутої домовленості Козловські звернулися до нотаріуса. Останній відмовився її посвідчити, оскільки вона, на його думку, суперечить законодавству.

Чи правий нотаріус? Відповідь поясніть з посиланням на законодавство.

6. Виконати завдання:

Назвіть 4 випадки, коли для виникнення або припинення цивільних правовідносин недостатньо одного юридичного факту, а потрібно їх сукупність (юридичний склад). Для кожного випадку перерахуйте необхідні юридичні факти.

Варіант № 4

1. Правовстановлюючі документи власника.

2. Захист авторського права та суміжних прав.

3. Скласти схему чи таблицю щодо класифікації джерел цивільного права.

4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо визнання договору неукладеним.

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Тринадцятирічний Вітя Вітровий надіслав на конкурс у журнал «Юний технік» пропозицію про використання сили течії річки для розведення мостів. Його пропозиція отримала першу премію, і редакція журналу рекомендувала Віті оформити заявку на видачу патенту на винахід.

Батьки Віті вважали, що автором винаходу повинен бути хтось із них, оскільки Віті лише 13 років, і він самотійно не зможе здійснювати всі права та обов'язки, пов'язані з патентом на винахід. Батьки для підтвердження своєї позиції звернулися до знайомого винахідника, який засумнівався у правомірності визнання автором одного з батьків, але й

Вітя, на його думку, не зможе самостійно здійснювати цілий комплекс прав та обов'язків, пов'язаних зі створенням винаходу.

Для отримання кваліфікованого роз'яснення батьки звернулися до юриста.

Яку відповідь їм належить дати?

Задача 2

При вступі у шлюб подружжя уклало між собою шлюбний договір, згідно із яким набуто кожним з них майно під час шлюбу є особистою приватною власністю.

Під час спільного життя чоловік успішно займався підприємницькою діяльністю і за рахунок отриманих доходів придбав цінне майно (зокрема, дачу, машину, картини, антикваріат, відеоапаратуру). Дружина присвятила себе веденню домашнього господарства та вихованню дітей.

Після декількох років спільного життя шлюб розпався. Розірвавши шлюб, подружжя роз'їхалися, причому двоє малолітніх дітей залишилися з матір'ю. При поділі майна дружина, пам'ятаючи про умови шлюбного контракту та побоюючись, що чоловік відмовить їй у виплаті коштів на утримання дітей, взяла з собою лише найнеобхідніше - одяг, речі першої необхідності, запаси продуктів.

Через три роки після розірвання шлюбу дружина за порадою адвоката поставила перед колишнім чоловіком питання про поділ решти майна. Він відповів відмовою, мотивувавши тим, що:

по-перше, у період шлюбу утримував дружину та дітей;

по-друге, за умовами договору все майно, що виходить за межі необхідного для забезпечення сім'ї, належить йому;

по-третє, поділ майна вже зроблений;

і по-четверте, дружина пропустила строк для пред'явлення до нього будь-яких вимог.

У даний час у нього є нова сім'я і він повинен думати про те, як її забезпечити.

Як вирішити спір? Для розв'язання задачі використайте положення Сімейного кодексу України про майно подружжя та шлюбний договір.

6. Виконати завдання:

Дайте характеристику наступних об'єктів з точки зору класифікації об'єктів цивільних правовідносин і класифікації речей: підприємство, земельна ділянка з пшеницею, що росте на ній, рушниця, арбалет, телевізор з пультом дистанційного керування, акція.

Варіант № 5

1. Майнові права автора та інших суб'єктів авторського права.

2. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.

3. Скласти схему «Класифікація юридичних фактів».

4. Навести положення Правил опіки та піклування (коротко) (Про затвердження Правил опіки та піклування : Наказ Держкомсім'ямолодь України, Міносвіти, МОЗ України Мінпраці та соц.політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88), що суперечать ЦК України та СК України (із зазначенням номерів статей). Пояснити, які із цих положень є чинними, і чому саме вони.

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Громадянина Іваненка, який проїхав на заборонний сигнал світлофора, зупинив і оштрафував співробітник патрульної поліції. Іваненко вирішив, що накладення штрафу принижує його честь і гідність. Він хотів «налякати» поліцейського і, знову сівши за кермо, направив автомобіль прямо на нього, впевнений, як він сам пізніше пояснював, що співробітник поліції звернеться до втечі, і це «реабілітує» водія в очах його подруги Миронової, яка в той час перебувала в салоні автомобіля.

Іваненко зробив на співробітника поліції Кошмала наїзд, який привів до тяжких тілесних ушкоджень у останнього і довгострокову непрацездатність. Відносно Іваненка було розпочато кримінальне провадження. Крім того, громадянин Кошмал пред'явив позов про відшкодування шкоди його здоров'ю, заподіяної діями Іваненка.

Зробіть правовий аналіз ситуації.

Які галузі права регулюють зазначені відносини?

Які групи майнових відносин, регульованих цивільним правом, Ви можете виділити з умов задачі?

Задача 2

Директор автотранспортного підприємства видав наказ, яким заборонив бухгалтерії виплачувати слюсарю Воркуну належну йому заробітну плату та дав розпорядження видавати зарплату його дружині. Прийняття таких заходів у наказі було мотивоване тим, що Воркун зловживав спиртними напоями.

Проаналізуйте.. Вирішіть питання правомірності.

6. Виконати завдання:

У якій із нижченаведених ситуацій, який спосіб захисту права власності слід використати. Свою відповідь обґрунтуйте.

Ситуація 1. Над дахом будинку Никифора нависала гілка старого трухлявого дерева, яке належало його сусідові Омеляну.

Ситуація 2. Валентинові необхідно було провести через сусідню земельну ділянку водопровід, але власник ділянки Терентій на це не погоджувався.

Ситуація 3. Харитон виклав бетонні плити біля гаража Михайла, чим різко ускладнив в'їзд і виїзд автомобіля у це приміщення.

Ситуація 4. Ярослав сплатив податок за земельну ділянку, яка знаходилася у спільній сумісній власності співвласників житлового будинку, що розташований на цій ділянці, а інші співвласники не погодились повернути йому кошти, які він за них сплатив.

Варіант № 6

1. Підстави зміни та припинення зобов'язань.
2. Підстави, порядок і наслідки обмеження громадянина в дієздатності.
3. Скласти таблицю щодо основних та додаткових наслідків недійсності правочинів.
4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

Борсук дізнався, що шістнадцятирічний син його сусідів Артем, студент технікуму, сам ремонтує теле- та радіоапаратуру. Борсук вирішив скористатися його послугами та доручив йому відремонтувати телевізор. Вони домовились, що за роботу Артему буде заплачено 100 грн.

Артем дуже довго ремонтував телевізор, намагався навіть його переладнати за новою схемою, але налагодити його не зміг. Тоді Борсук відвіз телевізор у майстерню з ремонту телевізорів. Оглядаючи телевізор, майстер сказав, що після таких переобладнань та «виправлень», яким він був підданий, відремонтувати його неможливо.

Борсук звернувся до батьків Артема з вимогою відшкодувати нанесені йому збитки. Батьки відмовились це зробити, посилаючись на те, що вони не тільки не давали своєму сину згоди на укладення домовленості з Борсуком, але навіть не знали про це.

Борсук звернувся до суду з позовом до батьків Артема.

Визначте коло суспільних правовідносин. Яке рішення повинен винести суд? Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що батьки знали про укладення договору?

Яким повинно бути рішення суду, якщо батьки не тільки знали про договір, але й дали згоду на його укладення?

Задача 2

Неповнолітній Олег (15 років) за згодою своїх батьків уклав договір банківського рахунку. Він неодноразово поповнював вклад невеликими сумами грошей, які збирав з кишенькових грошей, що йому видавали батьки. Коли на рахунку зібралось 25 000 грн, він вирішив зняти їх, щоб купити собі телефон Apple iPhone 14. Проте банк відмовив видати йому цю суму грошей, повідомивши, що Олег може зробити це лише після досягнення повноліття.

Чи правильними є дії працівників банку? Яким є обсяг дієздатності неповнолітніх осіб?

Які правочини вчиняються з дозволу органу опіки та піклування?

6. Виконати завдання:

На кожен з видів об'єктів цивільних правовідносин наведіть по 3 приклади: а) нерухомі та рухомі речі; б) одухотворені та неодухотворені речі; в) об'єкти, вилучені з цивільного обороту, обмежені в обороті, та такі, що вільно обертаються; г) особисті немайнові блага; д) результати інтелектуальної діяльності.

Варіант № 7

1. Цивільне право в системі галузей права України (співвідношення з іншими галузями).

2. Поняття і форма довіреності. Види і строк довіреності.

3. Визначити класифікацію речей та критерії їх поділу. Викласти в таблиці.

4. Навести правові позиції (правову практику) Верховного Суду України по справах щодо поновлення дієздатності фізичної особи (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Іван (8 років) та Денис (10 років), граючи надворі, розвели поблизу сараю багаття, від якого сарай спалахнув. Власник сараю звернувся до батьків Івана та Дениса з позовом про відшкодування збитків.

Батьки дітей заперечували проти позову, посилаючись на те, що їх діти ще недієздатні і тому відповідальність за завдану шкоду не несуть, а вони (батьки) у момент завдання шкоди були на роботі, тому також не повинні нести відповідальність.

Визначте коло суспільних правовідносин. Як вирішити справу?

Задача 2.

В автомобільній катастрофі 15 червня 2021 року загинуло подружжя Васюків. На день їх смерті залишилось майно, що складається з спільно набутого майна: будинку, що належить кожному з них по одній другій долі та грошового вкладу в сумі 200 000 тисяч гривень, з яких 10 000 гривень є спільнонабутими, а 190 000 гривень - набуті чоловіком до шлюбу.

Подружжя заповіт не залишило. Спадкоємцями після смерті чоловіка та дружини є їх спільна дочка А. Також, у дружини залишився син К. після першого шлюбу та мати. Всі спадкоємці претендують на спадщину.

Визначте коло спадкоємців. Які повинен вчинити нотаріус?

Які частки у спадщині отримає кожний із спадкоємців? Відповідь обґрунтуйте.

6. Виконати завдання:

Навести приклади цивільних правовідносин: 1) речові та зобов'язальні; 2) прості та складні; 3) регулятивні та охоронні; 4) абсолютні та відносні. Підібрати по два-три приклади на кожен різновид.

Варіант № 8

1. Форма правочинів. Наслідки недотримання форми правочинів.
2. Визнання громадянина безвістно відсутнім.
3. Скласти таблицю «Класифікація строків (термінів) у цивільному праві» (із зазначенням критеріїв розмежування та прикладами строків).
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання недійсними односторонніх правочинів (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

Громадянин А. являється єдиним спадкоємцем на майно, яке залишилось після смерті його матері громадянки С., яка померла 18.09.2023 році в тому числі і на жилий будинок по вул. Калинівська 15Б. Пропустивши встановлений законом строк для оформлення своїх спадкових прав, позивач просить рішенням суду встановити факт прийняття спадщини залишеної після смерті матері та визнати право власності на спадкове майно.

Який строк встановлюється законом для прийняття спадщини? У якому випадку визнається фактичне прийняття спадщини?

Яке рішення прийме суд? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2.

Орленко у встановленому порядку був оголошений померлим. Його майно перейшло до його дружини як до єдиного спадкоємця першої черги. Через рік вона продала автомашину Воркуну, бібліотеку — Власовій. Усі вони знали, що купують речі, які належали особі, яку оголошено померлою. Декілька цінних картин, а також ряд інших речей були продані невідомим особам. Скрипку, фотоапарат, телевізор дружина залишила собі. Частину грошей, одержаних від продажу картин, вона витратила на придбання меблів.

Через 2 роки після оголошення Орленка померлим він повернувся. До цього часу дружину вступила у шлюб другий раз з Сушком і відмовилась повернутись до Орленка, а також відмовилась віддати йому речі, які залишились та гроші, одержані за продані речі. Воркун та Власова також відмовились повернути йому речі. Тоді Орленко звернувся до суду з позовом до своєї колишньої дружини та до цих осіб. Від останніх він вимагав повернення автомашини та бібліотеки, а від дружини — скрипки, фотоапарату, телевізора, а також меблів, оскільки вони були куплені за гроші, одержані від реалізації картин та інших речей, які належали йому. Орленко також просив суд визнати недійсним шлюб його колишньої дружини з Сушком.

Визначте коло суспільних правовідносин. Які вимоги Орленка підлягають задоволенню? Чи є правомірними дії Орленка?

6. Виконати завдання:

Дайте характеристику наступних об'єктів з точки зору класифікації об'єктів цивільних правовідносин і класифікації речей: годинник з зозулею, прибудова до житлового будинку, квартира, машина, шафа, теплогід «Айвазовський».

Варіант № 9

1. Порядок і способи створення юридичних осіб. Засновницькі документи.
2. Поняття та основні ознаки цінних паперів як об'єктів цивільних правовідносин. Види цінних паперів.
3. Скласти таблицю «Види недійсних правочинів».
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання недійсними односторонніх правочинів (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

Позивачка звернулася в суд з позовом до відповідача Дашковецької сільської ради, треті особи Старокостянтинівська державна нотаріальна контора, про визнання права власності, мотивуючи, що помер її чоловік, після його смерті відкрилась спадщина на майно, що складається з житлового будинку з господарськими будівлями. Єдиним спадкоємцем за законом є позивачка, оскільки її син який зареєстрований в даному домоволодінні, та дочка відмовляються від спадщини після померлого батька на її користь. До смерті й після смерті чоловіка позивачка постійно мешкає в домоволодінні, тому фактично прийняла спадщину, однак нотаріальні органи позбавлені можливості переоформити на неї в порядку спадщини за законом спадковий будинок з господарськими будівлями в зв'язку з відсутністю правовстановлюючого документу на будинок, тому вона змушена звернутися з даним позовом до суду.

В судовому засіданні позивачка підтримала позовні вимоги, представники відповідача та третіх осіб на розгляд справи не з'явилися, надіслали заяви про розгляд справи у їх відсутність. Проти задоволення позову син та донька не заперечують, так як вони, відмовилися від своєї частки спадщини на користь матері, про що подали письмову заяву.

Вислухавши пояснення сторін та дослідивши матеріали справи, суд прийшов до висновку, що позов підлягає задоволенню.

Що таке спадок? Що є спадком виходячи з фабули задачі? Визначте коло спадкоємців.

Яким чином на розмір спадщини вплинула відмова сина та доньки на її отримання?

Задача 2.

До господарського суду звернулося ТзОВ «Альма» з позовом про визнання недійсним договору, укладеного з відповідачем — Хмельницькою філією ТзОВ «Київбуддеталь». Позивач стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» ліквідовано внаслідок банкрутства понад рік тому, про що він дізнався лише через три місяці після укладення договору з філією.

Заперечуючи проти позову, директор філії стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» дійсно ліквідовано, але філія має самостійний баланс, перебуває на обліку як платник податків, має печатку та рахунок у банку, а тому філія продовжує існувати автономно від ліквідованого ТзОВ «Київбуддеталь». Тому підстав для визнання договору недійсним немає.

Вирішіть справу.

6. Виконати завдання:

У 5-річного хлопчика в автокатастрофі загинули мати і батько. Розберіться, які дії і ким повинні бути вжиті для захисту інтересів такого неповнолітнього. Зробіть посилання на відповідне законодавство.

Варіант № 10

- 1. Класифікація юридичних осіб. Організаційно-правові форми юридичних осіб.**
- 2. Завдаток.**
- 3. Скласти таблицю чи схему «Форми правочинів» (з прикладами).**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо поруки (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1

До господарського суду звернулося ТзОВ «Альма» з позовом про визнання недійсним договору, укладеного з відповідачем — Хмельницькою філією ТзОВ «Київбуддеталь». Позивач стверджував, що ТзОВ «Київбуддеталь» ліквідовано внаслідок банкрутства понад рік тому, про що він дізнався лише через три місяці після укладення договору з філією.

Заперечуючи проти позову, директор філії стверджував, що ТЗОВ «Київбуддеталь» дійсно ліквідовано, але філія має самостійний баланс, перебуває на обліку як платник податків, має печатку та рахунок у банку, а тому філія продовжує існувати автономно від ліквідованого ТЗОВ «Київбуддеталь». Тому підстав для визнання договору недійсним немає.

Вирішіть справу.

Задача 2.

ТЗОВ «Корнет» пред'явило позов до Хмельницького нафтопереробного заводу (НПЗ). У позовній заяві вказано, що за укладеним між сторонами договором ТЗОВ «Корнет» передало заводу 110 тис. т сирової нафти для переробки, а завод повинен був здійснити цю переробку в установлений сторонами термін. Однак завод не виконав своїх зобов'язань, отже, повинен сплатити неустойку та відшкодувати збитки.

Викликані на засідання господарського суду представники заводу заявили, що позивач неправильно вказав у позовній заяві відповідача. Справа у тому, що у зв'язку з приватизацією Хмельницького нафтопереробного заводу його було перетворено на відкрите акціонерне товариство «Бензос». Акціонерне товариство не уклало договору з ТЗОВ «Корнет» та не брало на себе обов'язків щодо виконання зобов'язань, тому АТ «Бензос» не повинне нести відповідальність за цим договором. Представники підприємства «Корнет» наполягали на своїх вимогах, мотивуючи їх тим, що НПЗ було не ліквідоване, а реорганізоване, отже, АТ «Бензос» є правонаступником нафтопереробного заводу.

Вирішіть справу по суті.

6. Виконати завдання:

Скласти перелік документів, що подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи.

Варіант № 11

1. Застава як способи забезпечення виконання зобов'язань.

2. Міжнародні договори як джерела цивільного права.

Скласти таблицю (хему) «Ознаки самозахисту цивільних прав».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо неустойки (штрафу, пені) (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

ТЗОВ «Тарти Трейд» було створене у 1996 році. У зв'язку зі складною економічною ситуацією у державі його директор, який був одним із засновників, у травні 2017 року вирішив підготувати документи з метою ліквідації товариства.

Хто приймає рішення про ліквідацію товариства? Який порядок ліквідації товариства передбачений законодавством? Чи буде за обставин задачі проведена ліквідація ТЗОВ «Тарти Трейд»?

Задача 2.

18 квітня 2022 року державною нотаріальною конторою було посвідчено заповіт від імені Дмитрука Василя на все належне йому майно на ім'я його онуки -Швець Ілони.

10 травня 2023 року Дмитрук знову звернувся до державного нотаріуса та вирішив заповідати все своє майно своїй доньці Дмитрук Анни. Пізніше, Дмитрук скасував останній заповіт, подавши до нотаріальної контори заяву. Після його смерті для прийняття спадщини до нотаріальної контори звернулись Швець І. та Дмитрук А.

Визначте суб'єктів спадкових правовідносин.

Чим відрізняється спадкування за заповітом від спадкування за законом?

Яким чином повинна оформлятися спадщина та на підставі чого? Відповідь

обґрунтуйте.

6. Виконати завдання:

Наведіть по 3 приклади з реального життя на кожне із завдань: 1) приклади нероздільного співавторства; 2) приклади торговельної марки (знаку для товарів та послуг).

Варіант № 12

1. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.
2. Встановлення, припинення опіки та піклування. Повноваження опікуна (піклувальника). Правочини, що вчиняються з дозволу органів опіки та піклування.
3. Скласти схему «Фізичні особи з неповною дієздатністю».
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання недійсними способів забезпечення виконання зобов'язань (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

ТЗОВ «Тарти Трейд» було створене у 1999 році. У зв'язку зі складною економічною ситуацією у державі його директор, який був одним із засновників, у травні 2024 року вирішив підготувати документи з метою ліквідації товариства.

Хто приймає рішення про ліквідацію товариства? Який порядок ліквідації товариства передбачений законодавством? Чи буде за обставин задачі проведена ліквідація ТЗОВ «Тарти Трейд»?

Задача 2.

Макаренко та Олійник, які постійно проживають у селі Червона Слобода, Макарівського району, Київської області, вирішили створити товариство з обмеженою відповідальністю і подали державному реєстратору Макарівської селищної ради документи для проведення державної реєстрації. Після спливу 10-ти робочих днів, Макаренко та Олійник отримали від державного реєстратора повідомлення про відмову у проведенні державної реєстрації з наступними підставами для відмови:

(а) місцезнаходження товариства з обмеженою відповідальністю визначено: Київська область, Макарівський район, село Червона Слобода, а тому для його реєстрації слід звертатися до Центру надання адміністративних послуг при Макарівській районній державній адміністрації;

(б) товариство з аналогічною назвою вже було зареєстровано два роки тому у Вінницькій області;

(в) окремі види діяльності, які зазначені у статуті, за законом підлягають ліцензуванню, а тому, до комплексу документів, що подані, необхідно ще додати ліцензії про право на здійснення такої діяльності.

Чи правомірно державний реєстратор відмовив Макаренко та Олійнику у проведенні державної реєстрації?

Чи підлягає поверненню сплачений реєстраційний збір у випадку відмови у проведенні державної реєстрації?

6. Виконати завдання:

Наведіть по 3 приклади з реального життя на кожне із завдань: 1) приклади географічного зазначення походження товарів; 2) приклади вчинення договору у формі конклюдентних дій.

Варіант № 13

1. Поняття, значення та система принципів цивільного права.
2. Сервітут.

Скласти таблицю (схему) «Акти цивільного стану».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо банкрутства юридичних осіб (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Курбас, якому належить 67 % акцій АТ «Хмельницькгаз», перебуваючи у відпустці у США, уклав вигідний, на його думку, контракт з фірмою «Libman Corp.» про поставку на Україну товарів широкого вжитку на суму 1 000 000 доларів США.

Голова правління АТ «Хмельницькгаз» Сушко відмовився виконувати контракт, оскільки вважав, що Курбас не мав права його укласти без згоди правління. Курбас вважає, що як акціонер, який володіє контрольним пакетом акцій, він мав право не узгоджувати ні з ким це питання.

Чи має, на Вашу думку, Курбас право укласти договори від імені товариства?

Задача 2.

В шлюбному договорі Герасименко та Петрик зазначалось, що речі, які були спільно придбані ними за час шлюбу, будуть вважатись спільною сумісною власністю подружжя.

При розірванні шлюбу Петрик протестував проти розподілу грошей та цінних паперів, посилаючись на те, що договором передбачено лише розподіл речей, а стосовно грошей та цінних паперів нічого не зазначено.

Вирішіть спір.

6. Виконати завдання:

Скласти проект заяви від імені неповнолітньої особи до органу опіки та піклування про надання повної цивільної дієздатності у зв'язку з тим, що він (вона) записані батьком (матір'ю) дитини.

Варіант № 14

1. Підстави, порядок та наслідки припинення юридичних осіб.

2. Виникнення і здійснення авторського права. Особисті (немайнові) права автора.

3. Скласти таблицю «Відмінність опіки та піклування».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо захисту права власності (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

Після публікації у газеті статті про Федоренка, останній, вважаючи, що викладені відомості про нього не відповідають дійсності, вирішив звернутися до суду з позовною заявою про спростування цих даних.

Проаналізуйте дану ситуацію та вкажіть, який об'єкт правовідносин, на думку Федоренка, було порушено? Які способи його захисту можуть бути застосовані?

Задача 2.

Власник квартири Ковальчук перед від'їздом у довгочасне відрядження уклав на один рік договір житлового найму зі Стецьком.

Повернувшись із відрядження через два роки, він зажадав від наймача звільнення квартири, але той вимоги не виконав. При цьому пояснив, що за перший рік користування квартирою він розрахувався з наймодавцем безпосередньо. Оскільки через рік вимога про звільнення квартири не була заявлена, він продовжував користуватися житловою площею, відкривши депозитний рахунок у нотаріальній конторі (ст. 537 ЦК України), куди своєчасно вносив платежі. Пасивну ж поведінку (мовчання) Ковальчука він розцінив як виявлення волі на укладення нового договору найму житла на невизначений строк і, оскільки іншого житла він не має, спірну квартиру звільняти відмовився.

На судовому засіданні Ковальчук настоював на тому, що мовчання ніколи не може розцінюватися як правочин і тому вимагав виселення Стецька.

Зробіть висновок у справі. Які форми волевиявлення передбачені цивільним законодавством?

6. Виконати завдання:

Скласти проект заяви від імені опікуна малолітньої дитини до органу опіки та піклування про отримання згоди на продаж житла, власником якого є дитина.

Варіант № 15

1. Поняття, створення, припинення та майно кредитної спілки.
2. Емфітевзис.
3. Скласти схему «Банкрутство юридичної особи».
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо самочинного будівництва (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

Петренко звернувся з позовом до суду про визнання недійсним заповіту, залишеного його батьком, який помер три місяці тому. В обґрунтування своєї позиції позивач зазначив, що заповіт було складено та посвідчено батьком на користь племінниці за місяць до смерті, коли у зв'язку з хворобою він вже не розумів своїх дій та не міг керувати ними.

Сусіди, які гарно знали померлого, посвідчили в судовому засіданні, що останні декілька місяців перед смертю чоловік поводив себе неадекватно, замикався в будинку, голодував, нікого до себе не впускав.

Яке рішення прийме суд? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2.

Огієнко вирішивши оновити інтер'єр своєї квартири, продав Пацюку дерев'яний стіл. Через певний період часу, Пацюк звернувся з позовом про визнання даного договору купівлі-продажу недійсним, вказуючи, що продавцем не передано предмет договору в повному складі. Свій позов обґрунтовував тим, що стіл є головною річчю, а стільці – його приналежністю, оскільки вони пов'язані спільним призначенням (без стільців стіл неможливо використовувати за його призначенням – для прийняття їжі), тому повинні продаватися лише разом.

Оцініть ситуацію.

Наведіть приклади подільних і неподільних речей, а також головних речей та їх приналежностей.

6. Виконати завдання:

Скласти перелік осіб, які мають право вчиняти нотаріальні дії (із зазначенням видів нотаріальних дій, які вони можуть вчиняти).

Варіант № 16

1. Строк дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок. Припинення дії патенту на винахід, корисну модель та промисловий зразок. Визнання його недійсним.
2. Зміст та форма цивільно-правового договору.
3. Скласти схему «Порядок створення юридичної особи».
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо визнання дійсними договорів, укладених без дотримання необхідного нотаріального посвідчення (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача 1

Сидорчук прийшов в комісійний магазин купити скрипку. Скрипка разом зі смичком була поміщена у футляр, і поряд з ними була написана ціна. Сидорчук пішов у касу та пробив чек на вказану суму. Продавець подав Сидорчуку скрипку без смичка та футляра. Сидорчук став вимагати передачі йому смичка та футляра. Продавець відповів, що ціна була вказана тільки за скрипку.

Хто правий у цій суперечці?

Задача 2.

Під час розлучення подружжя Стеценків дружина вимагала включення до складу спільного сумісного майна, що підлягає поділу, усього майна ТзОВ «Імідж», заснованого її чоловіком під час спільного подружнього життя. Мотивувала вона це тим, що до статутного фонду було внесено 3000 гривень, які в свою чергу були їх спільною сумісною власністю. Чоловік проти цього заперечував, оскільки дружина участі у підприємницькій діяльності не брала, а тому може претендувати лише на половину від внеску до статутного фонду, тобто на 1500 гривень.

Дайте правову оцінку ситуації, що виникла.

6. Виконати завдання:

На кожен з видів об'єктів правовідносин наведіть по 3 приклади: а) нерухомі і рухомі речі; б) подільні і неподільні речі; в) прості і складні речі; г) головну річ і приналежність; д) речі, вилучені з обігу і обмежені в обороті; е) індивідуально певні речі і певні родовими ознаками; ж) майнові права.

Варіант № 17

1. Підстави (способи) виникнення права власності.

2. Фізична особа-підприємець.

3. Скласти схему «Порядок ліквідації юридичної особи».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по в'їдикаційних позовах (не менше 2).

5. Вирішити задачі:

Задача 1

У зв'язку з розірванням шлюбу між подружжям Малишко (Андрієм та Оленою) виник спір про поділ спільно нажитого майна.

Андрій Малишко наполягав на тому, щоб усе майно, яке складається з гарнітура меблів, столового та чайного сервізів, художньої бібліотеки, збережень у вигляді криптовалюти (1000 біткоїн) на спільному банківському рахунку та іншого майна, було поділено порівну з урахуванням їх вартості. Олена Малишко заперечувала проти такого поділу, вказуючи, що у результаті відбудеться знецінення речей, та запропонувала Андрію взяти меблевий гарнітур, їй передати чайний та столовий сервізи, а збереження у формі криптовалюти поділити порівну. Що стосується книг, то вона згодна їх поділити по зібраннях творів авторів. При цьому вона просила лише з Повного зібрання творів І. Франка передати їй останній том, в якому опубліковано його листування.

Яку класифікацію речей необхідно враховувати при вирішенні спору, та як повинно бути поділено зазначене майно, якщо справа надійде до суду?

Задача 2.

Власник квартири Ковальчук перед від'їздом у довгочасне відрядження уклав на один рік договір житлового найму зі Стецьком.

Повернувшись із відрядження через два роки, він зажадав від наймача звільнення квартири, але той вимоги не виконав. При цьому пояснив, що за перший рік користування квартирою він розрахувався з наймодавцем безпосередньо. Оскільки через рік вимога про звільнення квартири не була заявлена, він продовжував користуватися житловою площею, відкривши депозитний рахунок у нотаріальній конторі (ст. 537 ЦК України), куди своєчасно вносив платежі. Пасивну ж поведінку (мовчання) Ковальчука він розцінив як

виявлення волі на укладення нового договору найму житла на невизначений строк і, оскільки іншого житла він не має, спірну квартиру звільняти відмовився.

На судовому засіданні Ковальчук настоював на тому, що мовчання ніколи не може розцінюватися як правочин і тому вимагав виселення Стецька.

Зробіть висновок у справі. Які форми волевиявлення передбачені цивільним законодавством?

6. Виконати завдання:

З'ясуйте, чи можуть сторони встановлювати у договорі пеню за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань за договором не у грошовому, а у натуральному вигляді? Відповідь аргументуйте.

Варіант № 18

- 1. Юридичні факти та їх класифікація. Юридичний склад.**
- 2. Спільна часткова власність.**
- 3. Скласти таблицю «Поняття, умови патентоздатності та об'єкти винаходу, корисної моделі та промислового зразка».**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо спільної сумісної власності подружжя (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1.

Петренко звернувся з позовом до суду про визнання недійсним заповіту, залишеного його батьком, який помер три місяці тому. В обґрунтування своєї позиції позивач зазначив, що заповіт було складено та посвідчено батьком на користь племінниці за місяць до смерті, коли у зв'язку з хворобою він вже не розумів своїх дій та не міг керувати ними.

Сусіди, які гарно знали померлого, посвідчили в судовому засіданні, що останні декілька місяців перед смертю чоловік поводив себе неадекватно, замикався в будинку, голодував, нікого до себе не впускав.

Яке рішення прийме суд? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 2.

Симоненко є директором у двох господарських товариствах: ТОВ «Синай» та ТОВ «Бітум». З метою укладення договору купівлі-продажу офісного приміщення Симоненко видав Черкесову довіреність від імені ТОВ «Синай», але підписуючи її зазначив свою посаду як директора ТОВ «Бітум».

Чи буде така довіреність відповідати вимогам законодавства?

Яким чином вирішується питання щодо законності договору купівлі-продажу, якщо він буде підписаний особою, яка діє за довіреністю від директора ТОВ?

6. Виконати завдання:

Навести приклади цивільних правовідносин: 1) речові та зобов'язальні; 2) прості та складні; 3) регулятивні та охоронні; 4) абсолютні та відносні. Підібрати по два-три приклади на кожен різновид.

Варіант № 19

- 1. Особливості цивільної правосуб'єктності публічно-правових утворень. Форми участі публічно-правових утворень у цивільних правовідносинах.**
- 2. Патентно-правова охорона селекційних досягнень.**
- 3. Скласти таблицю «Класифікація особистих немайнових прав фізичних осіб за різними критеріями».**
- 4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо по справах щодо спільної часткової власності (не менше 2).**
- 5. Вирішити задачі:**

Задача 1.

20-ти річний військовослужбовець контрактної служби Морозов з метою продажу квартири, яку він одержав у спадщину, видав своїй матері довіреність на вчинення певних дій, пов'язаних з продажем квартири. При цьому довіреність посвідчив командир його військової частини.

Коли мати хотіла укласти договір купівлі-продажу квартири, то приватний нотаріус відмовився посвідчувати цей правочин і вказав, що з допомогою вказаної довіреності не можна розпоряджатися нерухомим майном, оскільки вона нотаріально не посвідчена.

Як в даному випадку необхідно вирішити спір?

Задача 2.

Слободян продав автомобіль марки «BMW» Ткачу. Проте, нотаріус, до якого вони звернулися, порадив їм, для уникнення зайвих податків та зборів, сплата яких передбачена при укладенні договорів купівлі-продажу автомобіля, передати Ткачу автомобіль на підставі генеральної довіреності від Слободяна. Сторони погодилися, а Ткач передав Слободяну кошти в розмірі 10 000 доларів вартості авто. Через рік, Ткача зупинили працівники поліції та вилучили автомобіль, вказуючи, що на цей автомобіль накладено арешт на підставі рішення суду про стягнення з Слободяна аліментів на його неповнолітніх дітей. Ткач заперечував, вказуючи, що він сплатив за цей автомобіль кошти, тому власником авто є він, а не Слободян.

Проаналізуйте ситуацію.

Дайте характеристику наступних об'єктів з точки зору класифікації об'єктів цивільних правовідносин і класифікації речей: картина художника Айвазовського, «ноу-хау», програма для ПК, музей, книга, упряж верхового коня, товарний знак, акція, замок і ключ, комп'ютер.

Варіант № 20

1. Поняття та види представництва. Повноваження представника.

2. Поняття та обчислення строків у цивільному праві. Виконання обов'язку в останній день строку.

3. Визначити спільне та відмінне між опікою та піклуванням, підстави їх розмежування. Викласти у вигляді таблиці. Для виконання використати ЦК України та Сімейний кодекс України.

4. Напишіть проект заяви до суду від імені 17-тирічного громадянина, який хоче займатися підприємницькою діяльністю, про надання йому повної цивільної дієздатності для (ч. 3 ст. 35 ЦК України). Умова фабули: батько категорично проти, а мати висловила свою згоду, інші факти придумайте самостійно.

5. Вирішити задачі:

Задача 1.

Симоненко є директором у двох господарських товариствах: ТОВ «Синай» та ТОВ «Бітум». З метою укладення договору купівлі-продажу офісного приміщення Симоненко видав Черкесову довіреність від імені ТОВ «Синай», але підписуючи її зазначив свою посаду як директора ТОВ «Бітум».

Чи буде така довіреність відповідати вимогам законодавства?

Яким чином вирішується питання щодо законності договору купівлі-продажу, якщо він буде підписаний особою, яка діє за довіреністю від директора ТОВ?

Задача 2.

Лук'янченко звернувся до свого друга Буденка з проханням надати для його потреб, надійний Буденку автомобіль на підставі довіреності. Через певний період часу Буденко дізнався, що Лук'янченко автомобіль продав третім особам. В зв'язку з чим звернувся до

суду. В позові зазначив, що не вникав в деталі довіреності, оскільки був переконаний, що розпорядження річчю є виключною компетенцією власника.

Які правомочності відрізняють власника від інших володільців?

Які результати вирішення даного спору, якщо видана Буденком довіреність була генеральною?

6. Виконати завдання:

Визначте поняття "дрібний побутовий правочин". Використайте наукові публікації та судову практику. У яких статтях ЦКУ і в зв'язку з якими обставинами це поняття вживається?

Варіант № 21

1. Фізична особа як суб'єкт цивільного права. Ознаки, що індивідуалізують фізичну особу. Правоздатність фізичної особи і її зміст. Набуття та надання фізичній особі повної цивільної дієздатності.

2. Позовна давність та її строки. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

3. Скласти схему «Результати інтелектуальної (творчої) діяльності» або «Об'єкти права інтелектуальної власності».

4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) щодо виконання договірних зобов'язань в натурі (не менше 2).

5. Вирішити задачу:

Задача № 1.

Художник Рудь, перебуваючи у Будинку творчості, написав картину, на якій зображений зимовий пейзаж. При цьому для написання картини він використав полотно та фарби художника Нікітенка, який у цей час був у відраядженні. Дізнавшись, що на картину пішли його полотно та фарби, Нікітенко зажадав передати картину йому. При цьому він пояснив, що давно мріяв мати у своїй колекції картину Рудя - відомого пейзажиста та не хоче упускати такий щасливий випадок. На думку Нікітенка, картина особливо вдалася Рудю, оскільки на неї пішли фарби, привезені Нікітенком з Італії та виготовлені за рецептами старих майстрів. Працю Рудя з написання картини Нікітенко готовий оплатити.

Рудь з цим не погодився та, у свою чергу, висловив готовність оплатити Нікітенку вартість фарб та полотна. Використання чужих полотна та фарб Рудь пояснив тим, що приїхав у Будинку творчості з порожніми руками. Однак, побачивши зимовий пейзаж, який його вразив, він використав приплив творчих сил та не втримався від спокуси написати картину.

Оскільки Рудь та Нікітенко домовитися між собою не змогли, суперечка був передана на вирішення погоджувальної комісії відділення Спілки художників. Художники звернулися за консультацією до юриста.

Яке роз'яснення повинен дати адвокат?

Задача 2.

При укладанні договору на постачання теплової енергії у вигляді пари за спільною згодою сторін у договір було включено умову про те, що усі спори між сторонами будуть вирішуватися тільки шляхом переговорів без звернення до господарського суду або до інших органів.

Протягом декількох місяців обидві сторони належним чином виконували свої обов'язки за договором, проте надалі споживач став систематично затримувати оплату поставленої йому теплоенергії. Оскільки безпосереднє звернення до споживача не дало жодного результату, енергопостачальна організація звернулася до господарського суду з позовом про сплату штрафних санкцій, передбачених правилами подачі теплової енергії.

У запереченні на позовну заяву споживач просив господарський суд провадження у справі припинити, посилаючись на пункт договору, що виключає можливість звернення до господарського суду.

Чи буде прийнято позов до розгляду? Як повинен вчинити господарський суд, якщо б у договорі містилася вказівка про те, що спори між сторонами передаватимуться на розгляд третейського суду, але конкретний третейський суд не визначено?

6. Виконати завдання:

Навести приклади (по 3 на кожен пункт): 1) реальних договорів; 2) односторонніх правочинів; 3) адміністративних актів, які є підставою виникнення, зміни, припинення цивільних правовідносин).

Варіант № 22

1. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення.
2. Приватизація помешкань як підстава виникнення права власності громадян.
3. Скласти таблицю «Види юридичних осіб» (за різними критеріями).
4. Навести правові позиції Верховного Суду України (судові рішення) по справах щодо завдатку (не менше 2).
5. Вирішити задачі:

Задача № 1.

Від'їжджаючи у відпустку Кузовкін віддав ключ від своєї квартири сусіду Жовтку. Повернувшись із відрядження Кузовкін виявив, що частина його речей зникла. Жовток пояснив, що йому дуже були потрібні гроші і він продав ці речі. Фотоапарат купив співробітник Жовтка Бобрик, якому він пояснив, чому продає речі сусіда, покупці книг були невідомі, а дві кришталеві вази продав через комісійний магазин, але йому відомо, що їх купила артистка місцевого театру Івченко. Крім того, Жовток повідомив, що він декілька разів користувався велосипедом Кузовкіна, але вчора його вкрали, про що він відразу повідомив поліцію. Велосипед було знайдено у Акуленка, який купив його на ринку у невідомих осіб.

Кузовкін пред'явив позов до осіб, у яких виявились його речі, а від Жовтка вимагав відшкодувати вартість проданих книг.

Чи підлягають задоволенню вимоги Кузовкіна?

Задача № 2.

23 березня 2021 року громадяни Лимаренко та Ткаченко уклали договір позички, відповідно до якого Лимаренко повинен був повернути борг до 23 березня 2022 року, а у випадку, якщо не зможе повернути до зазначеного строку – сплатити неустойку. В обумовлений день борг повернуто не було, але Лимаренко направив листа, в якому попросив Ткаченка відстрочити сплату боргу до 25 квітня 2022 року, на що останній дав згоду.

В березні 2022 року Лимаренко було мобілізовано на військову службу та відправлено в зону бойових дій, звідки він не повернувся.

25 вересня 2022 року Ткаченко з зв'язку зі складними життєвими обставинами звернувся до дружини Лимаренко як до спадкоємиці за повернення суми боргу.

Суд відмовив у задоволенні позову на підставі пропуску строку позовної давності? Чи правомірне рішення суду? Позицію обґрунтуйте.

1.4.2.2. Організаційно-методичні рекомендації щодо написання контрольної роботи

Обсяг контрольної роботи повинен складати 12-20 сторінок друкованого тексту, не враховуючи список використаних джерел та додатків до роботи.

Контрольна робота (у формі самостійної роботи) за структурою складається з частин, що зазначені у завданні. Титульний аркуш оформляється за зразком 1. Вступ та висновки у контрольній роботі, яка включає різноманітні завдання (теоретичні та практичні), оформляти не потрібно.

Студент самостійно здійснює підбір нормативно-правових актів, загальної, навчальної, наукової та спеціальної літератури у систематизованих каталогах бібліотеки інституту, а також на місцях, у відповідних виконавчих та судових органах.

Матеріали, зібрані у процесі вивчення нормативно-правових актів, літератури повинні бути проаналізовані студентом, узагальнені і використані при написанні контрольної роботи.

Контрольна робота складається з таких складових:

титульний листок;

зміст контрольної роботи;

виконані завдання;

Список використаних джерел.

Контрольну роботу слід виконувати на папері формату А4 (203х297 мм). Контрольна робота може подаватися у рукописному варіанті або надрукована через 1,5 інтервали при комп'ютерному наборі.

Студент зобов'язаний при написанні та друкуванні тексту контрольної роботи залишити поля з країв аркуша: зверху — 20 мм, знизу — 20 мм, ліворуч — 30 мм, праворуч — 10 мм. Текст контрольної роботи повинен розміщуватись на одній стороні аркуша.

Особливу увагу при виконанні контрольної роботи слід приділити використанню наукових праць інших авторів!!! Таке використання можливе лише за умови дотримання авторських прав, за допомогою належним чином оформлених посилань.

Посилатися слід на останнє видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Заборонено використовувати будь-яку літературу, видану на території держав-агресорів (рф та республіка білорусь) після 1991 року і до сьогодні!!!

Посилання по тексту робляться у квадратних дужках з позначенням порядкового номеру за списком використаних джерел. Коли необхідно послатися на конкретні сторінки використаних джерел, то слід зазначати і порядкові номери джерел, і номери сторінок у джерелах, наприклад, «... у працях Є.О. Харитонова, Р.А. Майданика, С. Д. Гринько [3, с. 24; 4, с. 256; 5, с. 78] зазначається, що...».

У випадку, коли автор контрольної роботи бажає в тексті запозичити думку іншого автора, він може вчинити це двома способами: за допомогою точної цитати, або передати думку іншого автора без точного цитування. В обох випадках посилання є обов'язковим.

Список використаних джерел містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або за каталогами та бібліографічними покажчиками повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв.

Список використаних джерел повинен мати не менше 5 літературних джерел. На кожне з наявних у списку джерело має бути в роботі хоча б одне посилання. Список використаних джерел розташовується після висновків з продовженням нумерації аркушів.

Кожна частина контрольної роботи повинна мати своє найменування відповідно до отриманого завдання. Кожна структурна частина контрольної роботи повинна починатися з нової сторінки. У кінці тексту в алфавітному порядку складається Список використаних джерел. Контрольна робота підписується студентом і вказується дата її виконання.

Зразок 1

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
Юридичний факультет
Відділення заочної форми навчання**

Навчальна дисципліна:

Цивільне право

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

завдання 8

Виконав:

Марунчак С. А.,

студент 1 групи 2 курсу

Перевірила:

Чорна Жанна Леонтіївна,

кандидатка юридичних наук, професорка

Хмельницький

2024

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку та усного екзамену.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Цивільне право – основа приватного права.
2. Поняття цивільного права як галузі права.
3. Предмет та метод цивільного права як галузі права. Суб'єкти (учасники) цивільних правовідносин.
4. Принципи цивільного права.
5. Система та функції цивільного права.
6. Співвідношення цивільного права з іншими галузями права України.
7. Поняття та види джерел права. Основні джерела цивільного права України.
8. Поняття цивільного законодавства. Система цивільного законодавства.
9. Міжнародні договори як джерела цивільного права.
10. Значення рішень та висновків Конституційного Суду України для законодавства України.
11. Дія цивільного законодавства в часі, просторі, за колом осіб.
12. Аналогія закону та аналогія права в цивільному праві.
13. Тлумачення цивільно-правових норм.
14. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
15. Елементи цивільних правовідносин.
16. Класифікація цивільних правовідносин.
17. Фізична особа як суб'єкт правовідносин. Цивільна правоздатність фізичної особи.
18. Поняття та види цивільної дієздатності фізичних осіб.
19. Підстави, порядок та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
20. Визнання фізичної особи недієздатною.
21. Способи індивідуалізації фізичної особи.
22. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
23. Підстави, порядок та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою.
24. Наслідки появи фізичної особи, визнаної безвісно відсутньою або оголошеної померлою.
25. Опіка та піклування.
26. Надання дієздатній фізичній особі допомоги у здійсненні її прав та виконанні обов'язків (інститут «помічництва» - ст. 78 ЦК України).
27. Поняття, види і цивільно-правове значення актів цивільного стану.
28. Особливості цивільно-правового статусу фізичної особи-підприємця. Банкрутство фізичної особи-підприємця.
29. Місце проживання фізичної особи.
30. Поняття та ознаки юридичної особи.
31. Правоздатність юридичної особи.
32. Дієздатність юридичної особи. Органи юридичної особи.
33. Філії та представництва юридичної особи.
34. Способи індивідуалізації юридичних осіб, її цивільно-правове значення (найменування, місцезнаходження).
35. Порядок і способи створення юридичної особи.
36. Припинення юридичних осіб.
37. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
38. Класифікація юридичних осіб.
39. Поняття та види об'єктів цивільних правовідносин. Майно.

40. Поняття та юридична класифікація речей.
41. Майнові комплекси як об'єкти цивільного обігу.
42. Роботи і послуги як об'єкти цивільних правовідносин.
43. Результати інтелектуальної (творчої) діяльності як об'єкти цивільних правовідносин.
44. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин.
45. Цінні папери як об'єкти цивільних правовідносин.
46. Особисті нематеріальні блага (права) як об'єкти цивільних правовідносин.
47. Поняття та класифікація юридичних фактів у цивільному праві.
48. Юридичні (фактичні) склади. Юридичні стани. Юридичні умови.
49. Поняття та види правочинів.
50. Тлумачення змісту правочину.
51. Умови дійсності правочинів.
52. Поняття та види недійсних правочинів.
53. Правові наслідки недійсності правочинів.
54. Поняття, способи та принципи здійснення суб'єктивного цивільного права.
55. Поняття, способи та принципи виконання цивільного обов'язку.
56. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом.
57. Здійснення цивільних прав та виконання цивільно-правових обов'язків через представника.
58. Довіреність.
59. Захист цивільних прав та інтересів.
60. Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.
61. Форми цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань.
62. Види цивільно-правової відповідальності.
63. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Склад цивільного правопорушення.
64. Обставини, які звільняють від цивільно-правової відповідальності.
65. Поняття та види строків у цивільному праві.
66. Позовна давність.

1.5.2. Питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Поняття та предмет цивільного права як галузі права.
2. Метод цивільного права як галузі права.
3. Функції цивільного права.
4. Принципи цивільного (приватного) права.
5. Цивільне право в системі галузей права України.
6. Система цивільного права як правової галузі.
7. Поняття і види джерел цивільного права.
8. Поняття і склад цивільного законодавства.
9. Цивільний кодекс як основне джерело цивільного права та головний акт цивільного законодавства. Система Цивільного кодексу України.
10. Закон як джерело цивільного права.
11. Підзаконні нормативні акти у сфері цивільного права. Відомчі нормативні акти, що містять норми цивільного права.
12. Звичай як джерела цивільного права.
13. Значення актів Конституційного Суду України, вищих судових органів і судової практики у вітчизняній правовій системі.
14. Дія цивільного законодавства в часі. Офіційне опублікування Офіційне опублікування і вступ нормативного акта в силу. Зворотна сила цивільного закону.
15. Дія цивільного законодавства в просторі і за колом осіб.

16. Застосування цивільного законодавства до врегулювання відносин, що мають цивільно-правовий характер. Аналогія закону й аналогія права в цивільно-правових відносинах.
17. Тлумачення цивільно-правових норм.
18. Поняття цивільного правовідношення. Елементи цивільного правовідношення.
19. Зміст цивільного правовідношення. Поняття, зміст та види суб'єктивних цивільних прав. Поняття, зміст та види суб'єктивних цивільних обов'язків.
20. Види цивільних правовідносин.
21. Фізична особа як суб'єкт цивільного права. Ознаки, що індивідуалізують правовий статус фізичної особи.
22. Правоздатність фізичних осіб.
23. Поняття дієздатності фізичних осіб. Повна цивільна дієздатність.
24. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка не досягла 14 років (малолітніх).
25. Неповна цивільна дієздатність неповнолітніх віком від 14 до 18 років.
26. Надання повної цивільної дієздатності фізичній особі.
27. Підстави, порядок і правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичних осіб.
28. Визнання фізичної особи недієздатною.
29. Опіка та піклування.
30. Надання дієздатній фізичній особі допомоги у здійсненні її прав та виконанні обов'язків (ст.78 ЦКУ).
31. Місце проживання фізичної особи і його цивільно-правове значення.
32. Підстави, порядок і правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
33. Підстави, порядок і правові наслідки оголошення фізичної особи померлою.
34. Поняття, види і цивільно-правове значення актів цивільного стану.
35. Особливості цивільно-правового становища фізичних осіб як підприємців. Банкрутство фізичної особи як підприємця.
36. Поняття й ознаки юридичної особи.
37. Цивільна правоздатність і дієздатність юридичної особи.
38. Органи юридичної особи.
39. Представництва і філії юридичної особи.
40. Порядок і способи створення юридичних осіб. Установчі документи. Державна реєстрація юридичних осіб та її правове значення.
41. Припинення юридичної особи. Реорганізація юридичних осіб та її способи.
42. Види юридичних осіб, їх класифікація і її цивільно-правове значення.
43. Установи як юридичні особи.
44. Поняття і види об'єктів цивільних правовідносин.
45. Роботи і послуги як об'єкти цивільних правовідносин.
46. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних правовідносин.
47. Речі як об'єкти цивільних правовідносин. Майно.
48. Класифікація речей та її правове значення.
49. Майнові комплекси як об'єкти цивільного обігу.
50. Гроші як об'єкти цивільних правовідносин. Особливості цивільно-правового режиму валютних цінностей.
51. Поняття і види юридичних фактів у цивільному праві. Юридичні склади. Юридичні стани. Юридичні умови.
52. Поняття і види правочинів.
53. Умовні правочини, їх види.
54. Умови дійсності правочинів.
55. Форма правочину, наслідки її недотримання.
56. Тлумачення змісту правочину.

57. Поняття та підстави недійсності правочинів. Нікчемні і оспорювані правочини.
58. Правові наслідки недійсності правочинів. Недійсність частини правочину.
59. Поняття, умови, способи та принципи здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання суб'єктивних цивільних обов'язків.
60. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав. Поняття, форми і правові наслідки зловживання правом.
61. Поняття і значення представництва.
62. Види представництва. Комерційне представництво.
63. Поняття, види і форма довіреності.
64. Припинення довіреності. Представництво без повноваження і його цивільно-правові наслідки.
65. Поняття, форми та способи захисту цивільних прав та інтересів.
66. Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.
67. Види цивільно-правової відповідальності.
68. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Поняття і склад цивільного правопорушення.
69. Протиправна поведінка як умова цивільно-правової відповідальності.
70. Поняття і зміст шкоди (збитків) у цивільному праві. Майнова і моральна шкода.
71. Причинно-наслідковий зв'язок між протиправною поведінкою і шкідливим результатом, що наступив.
72. Вина правопорушника як умова цивільно-правової відповідальності. Поняття і форми вини в цивільному праві, їх значення. Відповідальність, що не залежить від вини правопорушника.
73. Поняття випадку (казусу) і непереборної сили, їх цивільно-правове значення.
74. Розмір цивільно-правової відповідальності.
75. Поняття і цивільно-правове значення строків та термінів.
76. Види строків у цивільному праві, їх класифікація.
77. Поняття та строки здійснення цивільних прав.
78. Строки виконання цивільно-правових обов'язків. Строки захисту цивільних прав.
79. Обчислення строків у цивільному праві. Початок і закінчення перебігу строку.
80. Поняття і значення позовної давності. Наслідки впливу строку позовної давності.
81. Види строків позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
82. Зупинення та переривання перебігу строку позовної давності. Поновлення строку позовної давності.
83. Поняття та зміст права власності.
84. Право приватної власності.
85. Право державної і комунальної власності.
86. Право власності Українського народу.
87. Первісні і похідні підстави набуття права власності.
88. Особливості набуття права власності за договором.
89. Набуття права власності на безхазяйні речі та рухоме майно, від якого власник відмовився.
90. Цивільно-правовий режим бездоглядних домашніх тварин.
91. Цивільно-правовий режим знахідки.
92. Цивільно-правовий режим скарбу.
93. Поняття та значення набувальної давності.
94. Припинення права власності.
95. Підстави припинення права власності з волі власника.
96. Випадки і порядок примусового вилучення майна у власника.
97. Поняття, підстави набуття та види права спільної власності.
98. Право спільної часткової власності.
99. Право спільної сумісної власності.

100. Земля та земельна ділянка як об'єкти права власності.
101. Житло як об'єкт права власності.
102. Поняття та зміст володіння. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення та припинення володіння.
103. Поняття та види сервітутів. Земельні сервітути. Особисті сервітути.
104. Особливості суб'єктного складу, змісту і здійснення сервітутних прав.
105. Узус та узуфрукт.
106. Припинення сервітутів.
107. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
108. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
109. Поняття та значення захисту речових прав. Охорона і захист речових прав у цивільному праві. Види цивільно-правових засобів захисту речових прав.
110. Витребування власником майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Добросовісне і недобросовісне володіння річчю, його цивільно-правове значення.
111. Вимога про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння (негаторний позов).
112. Позов про визнання права власності чи іншого речового права. Позов про виключення майна з акту опису (зняття арешту з майна).
113. Поняття спадкування, відкриття спадщини, місце відкриття спадщини, склад спадщини.
114. Спадкодавець і спадкоємці.
115. Поняття заповіту, вимоги до форми заповіту.
116. Види заповітів.
117. Право на обов'язкову частку у спадщині.
118. Недійсність заповіту.
119. Спадкування за законом.
120. Прийняття спадщини.
121. Право на відмову від прийняття спадщини.
122. Відумерлість спадщини.
123. Поняття авторського права. Джерела авторського права. Участь України в міжнародно-правових конвенціях по авторському праву.
124. Об'єкти авторського права. Критерії охороноздатності об'єктів авторського права.
125. Суб'єкти авторського права.
126. Особисті немайнові права автора.
127. Майнові права автора.
128. Термін дії авторського права.
129. Співвідношення суміжних прав та авторського права. Джерела суміжних прав.
130. Об'єкти і суб'єкти суміжних прав.
131. Зміст суміжних прав виконавця, виробника фонограми, відеограми, організації мовлення.
132. Термін дії суміжних прав.
133. Поняття та умови патентоспроможності винаходу. Об'єкти винаходу.
134. Поняття та умови патентоспроможності корисної моделі. Співвідношення понять «винахід» і «корисна модель».
135. Поняття та критерії охороноздатності промислового зразка.
136. Суб'єкти патентного права.
137. Оформлення прав на винахід, корисну модель і промисловий зразок.
138. Поняття і значення патенту та свідоцтва. Експертиза заявки, її види. Видача патенту та свідоцтва.
139. Строк дії патенту та свідоцтва.

140. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Право попереднього користувача.
141. Поняття та система зобов'язального права.
142. Поняття та зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань, класифікація зобов'язань.
143. Суб'єкти зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Зобов'язання за участю третіх осіб.
144. Заміна осіб у зобов'язанні.
145. Поняття та принципи виконання зобов'язань.
146. Поняття та види способів забезпечення виконання зобов'язань.
147. Неустойка. Поняття і види неустойки. Співвідношення неустойки і збитків.
148. Поручка. Зміст і виконання зобов'язання за договором поручки.
149. Гарантія. Зміст гарантії. Виконання і припинення зобов'язань, що впливають з гарантії.
150. Завдаток. Доказова і забезпечувальна функції завдатку. Відмінність завдатку від авансу.
151. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
152. Притримання. Предмет права притримання. Права і обов'язки ретентора (кредитора) та боржника.
153. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.
154. Поняття і підстави припинення зобов'язань.
155. Припинення зобов'язання виконанням.
156. Відступне.
157. Припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог.
158. Припинення зобов'язання за домовленістю сторін (новація).
159. Прощення боргу.
160. Припинення зобов'язання поєднанням боржника і кредитора в одній особі.
161. Припинення зобов'язання неможливістю його виконання.
162. Припинення зобов'язання смертю фізичної чи ліквідацією юридичної особи.

1.5.3. Приклад залікового білету

1. Опіка та піклування.
2. Поняття, особливості та функції цивільно-правової відповідальності.

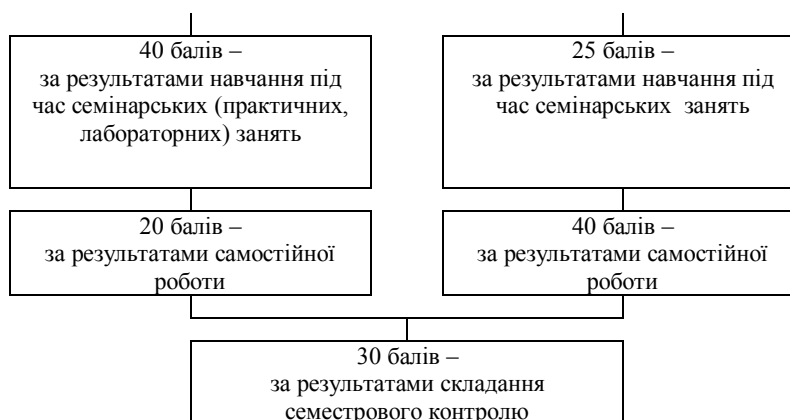
1.5.4. Приклад екзаменаційного білету

1. Визнання фізичної особи недієздатною.
2. Виникнення та здійснення авторського права. Особисті (немайнові) права автора.
3. Неустойка.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни за заочною формою навчання передбачено проведення двох видів семестрового контролю – заліку та екзамену.

З цієї навчальної дисципліни перед кожним із видів семестрового контролю передбачено проведення 7 лекційних занять та 3 семінарських занять.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій						
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Заочна	7	0,5	1,5	2,0	3,0	3,5	4,5	5,0

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни за заочною формою навчання перед кожним із видів семестрового контролю передбачено проведення 3 семінарських занять. За результатами кожного семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 8,5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Обсяг балів, здобутих студентом за самостійну роботу в *III семестрі*, обчислюється за сумою балів, здобутих за виконання кожного із цих завдань у таких межах:

Загальна кількість балів за самостійну роботу за семестр	Кількість Блоків завдань (БЗ) за семестр	Макс. кількість балів за кожну тему
40	14	2,85

2.5. Обсяг балів, здобутих студентом з самостійної роботи у формі контрольної роботи в *IV семестрі* визначається згідно з додатком 4.3. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

3.1. Основні джерела

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40–44. Ст. 356.
3. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери. К. : Юрінком Інтер, 2008. 896 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_373_89665657.pdf
4. Договірне право України. Особлива частина: навч. Посібник / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін. ; за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2021. 1200 с.
5. Харитонов Є. О., Саніахметова Н. О. Цивільне право України : підручник. К. : Істина, 2003. 776 с.
6. Цивільне право України : навч. посіб. / Ю. В. Білоусов, А. В. Ватрас, С. Д. Гринько та ін. / за ред. Р. О. Стефанчука. К. : Правова єдність, 2009. 536 с.
7. Цивільне право України : підручник у 2 кн. / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін. ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. Київ: Юрінком Інтер, 2002. Кн. 1. 720 с.
8. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. / Д. В. Боброва, О. В. Дзера, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. К. : Юрінком Інтер, 2002. Кн. 2. 640 с.
9. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
10. Цивільне право : підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін. / за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
11. Цивільне право України: підручник у 2 т. Борисова В.І. (кер. авт. кол.) Баранова Л.М., Бегова Т.І. та ін. / за заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Харків: Право, 2011. Т. 2. 816 с.
12. Цивільне право України : підручник у 2 ч. / за ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
13. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін. / за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.

3.2. Допоміжні джерела

Тема 1-2.

Цивільне право як галузь приватного права. Джерела цивільного права. Цивільне законодавство

1. Бірюкова А. Г Особливості договору як джерела цивільного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2018. № 33. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc33/juspradenc33.pdf#page=90>
2. Бірюкова А.Г. Правова природа звичай ділового обороту як джерела цивільного права України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3 URL: http://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/3_2018.pdf#page=102
3. Гринько С. Д. Договір як підстава виникнення зобов'язань за римським приватним прав. *Порівняльно-аналітичне правознавство*. 2023. № 3. С. 22-26. URL: <http://app-journal.in.ua/2023-3-2>
4. Гринько С.Д. Використання звичаїв для регулювання сімейно-правових відносин.

- Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. Серія ПРАВО. Випуск 65. С. 102-107. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/241247>
5. Гринько С.Д. Вплив звичаїв на регулювання сімейно-правових відносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 6. С. 42-44. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2021/12.pdf
 6. Гринько С.Д., Костяшкін І.О. Публічний порядок та його роль у сучасному цивільному праві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2021 № 51. С. 76-80. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc51/17.pdf>
 7. Дзера І. Основи цивільного права. 2019. С. 263–265 URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19340/Dzera_Osnovy_tsyvilnoho_prava.pdf?sequence=1
 8. Житловий кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-X. *Відомості Верховної Ради України*. 1983. №28. Ст. 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>
 9. Збірник цивільного законодавства. Загальна частина. Том 1 (I) / упоряд.: Р.О. Стефанчук, Ю. В. Білоусов, О. М. Слободян та ін.; за заг. ред. Р. О. Стефанчука. К.: АртЕк, 2018. 729 с.
 10. Збірник цивільного законодавства. Загальна частина. Том 1 (IV) / упоряд.: Р.О. Стефанчук, Ю. В. Білоусов, О. М. Слободян та ін.; за заг. ред. Р. О. Стефанчука. К.: АртЕк, 2018. 551 с.
 11. Збірник цивільного законодавства. Загальна частина. Том 1 (II) / упоряд.: Р.О. Стефанчук, Ю. В. Білоусов, О. М. Слободян та ін.; за заг. ред. Р. О. Стефанчука. К.: АртЕк, 2018. 757 с.
 12. Збірник цивільного законодавства. Загальна частина. Том 1 (III). / [упоряд.: Р. О. Стефанчук, Ю. В. Білоусов, О. М. Слободян та ін.]; за заг. ред. Р. О. Стефанчука. – К.: АртЕк, 2018. 777 с.
 13. Кочина О.С., Болдирева В.М. Вплив воєнного стану на цивільні правовідносини. *Нове українське право*. Вип.2. 2022. С. 53–58. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/232>
 14. Орзіх В.М. Поняття аналогії закону й аналогії права в цивільному праві України. *Науковий вісник УжНУ*. Серія: Право. Випуск 54. 2019. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/31554/1/%>
 15. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
 16. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92. Ст. 3248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
 17. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 2042-IX. *Офіційний вісник України*. 2004. № 35. Ст. 2317. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
 18. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 7. Ст. 273. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14/card4#History>
 19. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Оновлення (кодифікація та рекодифікація) цивільного законодавства України: досвід, проблеми та перспективи: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 462 с.
 20. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Особливості розуміння цивільного права в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. *Часопис цивілістики*. 2019. №35. С. 6-12. URL: <https://hdl.handle.net/11300/17774>
 21. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Політичні цінності і рекодифікація українського цивільного законодавства. *Часопис цивілістики*. 2020. №36. С. 18-24. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/17840?locale-attribute=en>
 22. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Проблеми реалізації концепту «приватне право» в

- процесі ре кодифікації. *Часопис цивілістики*. 2021. № 42. С. 5-13. URL: <https://hdl.handle.net/11300/15684>
23. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Рекодифікації цивільного законодавства в контексті інтеграції України у правовий простір ЄС. *Часопис цивілістики*. 2019. №34. С. 6-11. URL: <https://hdl.handle.net/11300/17749>
24. Чернега В.М. Застосування норм цивільного права до регулювання сімейних відносин. *Право і суспільство*. 2020. №2. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/40.pdf
25. Шевченко А. Є., Антошкіна В. К. Роль і значення правових звичаїв у процесі тлумачення. *Право і суспільство*. 2020. № 1. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/21.pdf

Тема 3-5.

Поняття, зміст та види цивільних правовідносин. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.

1. *Актуальні проблеми здійснення та захисту прав та інтересів дітей у приватних правовідносинах в умовах воєнного стану*: зб. наук. пр. / за ред. С. Д. Гринько. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. 127 с.
2. Анікіна Г. В. Правове регулювання посмертного донорства в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Університетські наукові записки*. 2018. № 2. С. 81-92.
3. Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей. URL: https://www.zakon.cc/law/document/read/995_075
4. Конвенція ООН про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
5. Лаленков С. М. Судовий захист прав неповнолітніх. *Право і суспільство*. 2023. №3. С. 111-116. URI: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17893>
6. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022. № 2465-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 68. Ст. 4066. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20/card6#Public>
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 1-2. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Ромась М.І. Ознаки держави Україна як учасника цивільних правовідносин. Збірник тез міжнародної наукової конференції «Дев'ятнадцяті осінні юридичні читання». 23 жовтня 2020 року. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С. 166-168. URL: [https://univer.km.ua/sites/default/files/Наукова%20діяльність/Збірник%20тез%20Міжнародної%20науковопрактичної%20конференції%20«XIX%20осінні%20юридичні%20читання»%20\(м.%20Хмельницький,%202023%20жовтня%202020%20року\).pdf](https://univer.km.ua/sites/default/files/Наукова%20діяльність/Збірник%20тез%20Міжнародної%20науковопрактичної%20конференції%20«XIX%20осінні%20юридичні%20читання»%20(м.%20Хмельницький,%202023%20жовтня%202020%20року).pdf)
10. Ромась М.І. Поняття та ознаки цивільних зобов'язань за участю держави Україна. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 21-26. URL: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/1/5.pdf>
11. Ромась М.І. Публічно-правові утворення як суб'єкти зобов'язальних відносин у римському приватному праві. Збірник тез міжнародної наукової конференції «Вісімнадцяті осінні юридичні читання». 25 жовтня 2019 року. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. С. 294-

296. URL: <https://univer.km.ua/sites/default/files/%d0%pdf>
12. Ромась М.І. Становлення правового вчення про державу Україна як учасника цивільних правовідносин. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2020. № 4. С. 79-85. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-4-2020/part%201/10.pdf>
 13. Чомахішвілі О.Ш. Права інтелектуальної власності дітей. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 4. Том 1. URL: http://www.nvppp.in.ua/vip/2019/4/tom_1/26.pdf
 14. Чорна Ж.Л. Окремі питання надання повної цивільної дієздатності. *Римське право у світлі сучасної методології гуманітарного знання: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Хмельницький, 29 травня 2020 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С.124-127.
 15. Чорна Ж.Л. До питання про підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. *Збірник тез XXVII щорічної звітної наукової конференції науковопедагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова : Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави* (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С.35-36.

Тема 6-7.

Об'єкти цивільних правовідносин.

Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин

1. Борисова А. «Інформація» та «правова інформація» як об'єкти правовідносин у сфері інформаційних комунікацій. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 180–188. URL: <https://hdl.handle.net/11300/17010>
2. Гринько С.Д. Право власності на криптовалюту як цифровий актив у практиці зарубіжних судів. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. Вип. 4 (22).
3. Заяць О. С. Гносеологічна інтерпретація правової допомоги як соціального феномену. *Часопис цивілістики* : наук.-практ. журн. / редкол.: Є. О. Харитонов (голов. ред.), О. І. Харитонova (заст. голов. ред.), К. Г. Некіт (відп. секр.), чл. редкол.: С. В. Ківалов, В. В. Завальнюк [та ін.]. Одеса : Гельветика, 2021. Вип. 43. С. 83-88. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/17859/%d0%97%d0%b0%d1%8f%d1%86%d1%8c%20%d0%9e%d0%bb%d1%8c%d0%b3%d0%b0%20%d0%a1%d1%82%d0%b5%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Про деякі питання визнання правочинів (господарських договорів) недійсними: постанова Пленуму ВГСУ України від 29.05.2013 р. № 11. Податки та бухгалтерський облік. 2013. № 72. С. 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011600-13#Text>
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. 3005-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
6. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995. 869-IX. *Офіційний вісник України*. 2007. № 2. Ст. 65. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80/card4#History>
7. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 17. Ст. 731.
8. Сафончик О. І. Об'єкти цивільних прав: окремі проблеми рекодифікації цивільного законодавства України. *Сучасні тенденції розвитку законодавства України в контексті проведення державних реформ* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 04 бер. 2021 р.) / відп. ред. Т. А. Латковська. Чернівці, 2021. 332 с.
9. Скрипник В. Л. Об'єкти цивільних прав: теоретичні і методологічні проблеми: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03; Нац. акад. 65 прав. наук України, НДІ приват. права і

підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака. Київ, 2021. 497 с.

10. Соловійов Б.О. Інформація як об'єкт цивільних прав в оновленому Цивільному кодексі України: проблеми визначення та основних ознак. *Часопис Київського університету права*, 2021. № 1. С. 207–212. URL: http://lsej.org.ua/1_2023/22.pdf

11. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Цивілістичні категорії доби інформаційного суспільства у національній доктрині приватного права: правовідносини. *Право України*. 2019. № 1. С. 136-173.

12. Ходико Ю. Є. Поняття правового режиму об'єкта цивільного правовідношення. Спогади про Людину, Вченого, Науковця (до 60 річчя від Дня народження професора Ірини Володимирівни Жилінкової). за заг. ред. Р. О. Стефанчука. Харків : Право, 2019. С. 246–254. URL: <https://jurkniga.ua/contents/spogadi-pro-lyudinu-vchenogo-naukovtsya-do-60-rchchya-vd-dnya-narodzhennya-profesora-rini-volodimirvni-zhilnkovo.pdf>

Тема 8-10.

Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів. Цивільно-правова відповідальність. Строки та терміни у цивільному праві

1. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник: за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. ВербиСидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2021. 416 с. URL:http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3835/1/verba-sydor_26-05-21.pdf (дата звернення 24.02.2023).
2. Анікіна Г. В. Позасудовий захист корпоративних прав міноритарних акціонерів за правом України та Європейського союзу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. №3. С. 44-50. URL: <http://pap-journal.in.ua/>
3. Анікіна Г. В. Захист права на честь та гідність фізичної особи, порушених у мережі «інтернет». Соціально-правові студії. 2020. Випуск 1 (7). С. 54-63.
4. Бондаренко-Зелінська Н.Л. Впровадження способів альтернативного вирішення правових спорів. Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація. 2018. с. 165–169. URL: [http://old.univer.km.ua/statti/1.bondarenkozelineska_n.l._vprovadzheniya_sposobiv_alternativnoho_vyrishennya_pravovykh_sporiv_\(adr___alternative_dispute_resolution\).pdf](http://old.univer.km.ua/statti/1.bondarenkozelineska_n.l._vprovadzheniya_sposobiv_alternativnoho_vyrishennya_pravovykh_sporiv_(adr___alternative_dispute_resolution).pdf)
5. Гринько С.Д. Шкода як умова виникнення деліктних зобов'язань за дореволюційним правом України: порівняльно-правовий аналіз. Теоретико-методологічні підходи до розуміння приватного права в умовах правової держави. URL: <http://www.ppp-journal.kiev.ua/archive/2011/10/10.pdf>. С.31-35.
6. Гринько С. Д., Гринько Р. В. Заходи захисту та заходи цивільно-правової відповідальності за порушення авторського права та суміжних прав: до питання співвідношення правових категорій. *Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної наукової конференції «Сімнадцяті осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 19-20 жовтня 2018 року) : у 2-х част. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. Частина друга. С. 29-32.
7. Гринько С. Д., Гринько Р. В. Правова природа заходів оперативного впливу. Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного та ІТ права: матеріали третьої всеукраїнської науково – практичної конференції (Львів, 17-18 травня 2019 р.). Львів: Юрид. ф–т Львів. нац. ун–ту ім. І. Франка, 2019. С. 37-42.
8. Гуйван П. Д. Часовий аспект здійснення самозахисту як способу захисту суб'єктивного права особи. Відмінність його від оперативного захисту. *Часопис цивілістики : наук.-практ. журн. / редкол.: Є. О. Харитонов (голов. ред.), О. І. Харитонova (заст. голов. ред.), К. Г. Некіт (відп. секр.), чл. редкол.: С. В. Ківалов, В. В. Завальнюк [та ін.]*. Одеса : Гельветика, 2021. Вип. 43. С. 5-14.

- URL: <https://hdl.handle.net/11300/17854>
9. Гуйван П. Д. Юридичне значення строків у договірних зобов'язаннях. *Часопис цивілістики* : наук.-практ. журн. / редкол.: Є. О. Харитонов (голов. ред.), О. І. Харитонova (наук. ред.; заст. голов. ред.), К. Г. Некіт (відп. секр.), чл. редкол.: С. В. Ківалов, В. В. Завальнюк [та ін.]. Одеса : Гельветика, 2021. Вип. 44. С. 19-24. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/17869/%d0%93%d1%83%d0%b9%d0%b2%d0%b0%d0%bd%20%d0%9f%d0%b5%d1%82%d1%80%d0%be%20%d0%94%d0%bc%d0%b8%d1%82%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87%2c.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 10. Єфремова І. І. Особливості захисту приватних прав неюрисдикційними способами врегулювання правових спорів (конфліктів). *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 6/1. С. 23–29.
 11. Ілюпол І.М. Альтернативні форми захисту прав, свобод і законних інтересів. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів : матеріали круглого столу. (Одеса, 29 березня 2021 р.). Одеса : Фенікс, 2021. с. 29–33. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14491/%D0%9C%D0%B0%D1%82%20D0%BA%D1%80%20%D1%81%D1%82%20%D0%A6%D0%9F.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
 12. Ляшевська Л. І., Хлистун О.В. Правова природа самозахисту цивільних прав як засіб протидії цивільним правопорушенням. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2018. Вип. 51(1). С. 110-114. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2018_51\(1\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2018_51(1)_25).
 13. Марченко В. Щодо питання здійснення нотаріусом захисту суб'єктивних цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*, 2020. № 3. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/3/7.pdf>
 14. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання: монографія: за заг. ред. д. ю. н. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка». 2020. 174 с. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/nak_mon_partneriv/Neiurytskyi%20formy%20zakhystu%20prav%20ta%20interesiv%20subiektiv%20hospodariuvannia.pdf (дата звернення 25.02.2023).
 15. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
 16. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. 543/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>
 17. Прущак В. Є. Історичні аспекти розвитку альтернативних способів вирішення спорів. *Часопис цивілістики*. 2019. Випуск 34. С. 93.
 18. Чорна Ж.Л. Окремі питання відповідальності за шкоду, завдану неповнолітніми у цивільному праві України. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: збірник тез III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова*. (м. Хмельницький, 28 лютого – 2 березня 2020 року). 2020. С.444-447.
 19. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.

Тема 11-15.

Загальні положення про право власності та інші речові права. Право спільної власності. Особливості права власності на окремі види майна. Речові права на

чуже майно. Захист права власності та інших речових прав

1. Гринько С.Д., Костяшкін І.О. Право власності на землю територіальних громад. *Університетські наукові записки*. 2020. №6 (78). С.174-183.
2. Гринько С.Д., Сердечна І.Л. Безперервність володіння чужим майном як умова набуття права власності за набувальною давністю. 2023. С.115-120. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/61951/1/277747-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%96-640216-1-10-20230424.pdf>
3. Дзера І. Деякі питання визнання права власності за статтею 392 Цивільного кодексу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 19-24.
4. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду: коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2020. 496 с.
5. Ісаєв А. М. Право власності на гроші. *Право України*. Інститут права власності в юридичній доктрині України. 2021. № 5. С. 119–134.
6. Майданик Р. А. Речове право: підручник. К.: Алерта, 2019. 1102 с.
7. Печений О. П. Майнові комплекси і правовий режим нерухомого майна [гл. 1, § 4]. *Право нерухомості: кріз призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої*. Харків : ЕКУС, 2021. С. 79-95.
8. Про випуск в обіг приватизаційних житлових чеків: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.1993 р. № 305. УК. 1993. 13 травня. № 68-69.
9. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Ст. 1993.
10. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: Наказ МВС України від 21.08.1998 р. № 622. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.
11. Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України: наказ Міністерства юстиції України, Міністерства закордонних справ від 27.12.2004 р. № 142/5/310. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-04#Text>
12. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#Text>
13. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Наказ Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>
14. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
15. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>
16. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 23. Ст. 1014.
17. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку : Закон України від 14. 05.2015 № 417-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#n26>
18. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. № 1805-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>
19. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового

- режиму воєнного чи надзвичайного стану : Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4765-17>
20. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17.06.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 35. Ст. 517.
 21. Про правовий режим майна у Збройних Силах України : Закон України від 21 вересня 1999 р. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075>
 22. Про практику застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності громадян на жилий будинок: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.10.1991 р. *БЗЮПУ*. 1995. № 7 . С. 284.
 23. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6.
 24. Про приватизацію державного житлового фонду: Закон України від 19.06.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 36. Ст. 524.
 25. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13 квітня 2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 27–28. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2019-19#Text>.
 26. Про ринок природного газу : Закон України від 9 квітня 2015 р. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329->
 27. Про судову практику у справах про злочини проти власності : постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09>.
 28. Про Фонд державного майна України: Закон України від 09.12.2011 № 4107-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 28. Ст. 311.
 29. Ратушна Б. П., Чабан О. М. Визнання права власності як спосіб захисту цивільних прав та інтересів. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 5 (17). С. 132-138.
 30. Сліпченко А. С. Відчуження у цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 59–63.
 31. Сліпченко А. С. Співвідношення у цивільному обігу понять «відчуження» та «перехід». Проблеми цивільного права та процесу : *наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна (м. Харків, 25 трав. 2018 р.)* / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. С. 365–368.
 32. Спасибо-Фатєєва І. В. Погляди на підстави переосмислення доктрини права власності. *Право України*. 2021. № 5. С. 13-28.
 33. Спасибо-Фатєєва І. В. Значення державної реєстрації для набуття права власності на нерухомість. *Право України*. 2020. № 11. С. 127-141.
 34. Філонова Ю. М. Захист речових прав на чуже майно в Україні : дис....канд.юрид. наук: 12.00.; Нац. юрид. ун–т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2020. 233 с.
 35. Фоменко Я. Є. Особливості захисту прав та інтересів кредитора у разі порушення грошового зобов'язання з валютним застереженням. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей*. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2022. №58. С. 20-26.
 36. Фоменко Я. Є. Поняття та ознаки грошового зобов'язання в іноземній валюті. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2021. №2. С. 47-51.
 37. Фоменко Я. Є. Проблеми правового регулювання пені як виду цивільно-правової відповідальності за порушення грошових зобов'язань в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 296–300.
 38. Халабуденко О. А. Будівельне право: деякі методологічні підходи до сфери правової дійсності, яка формується. Будівельне право: *проблеми теорії і практики зб. наук. пр.. Матеріали Другої наук.-практ. конф., (Київ, 6 грудня 2018 р.)* / Мін-во освіти і

- науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль : «Економічна думка», 2018. 283 с.
39. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Некіт К. Г. Право власності: навчальний посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 256 с.
 40. Ходико Ю. Є. Щодо особливостей правового режиму об'єкта володіння. *Право і суспільство*. 2020. № 2. ч. 1. С. 237-244.
 41. Чорна Ж.Л. До питання про водні об'єкти як об'єкти сервітуту. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави : збірник тез XXIV щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова* (м. Хмельницький, 27 квітня – 30 квітня 2020 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С. 73-74.
 42. Чорна Ж.Л. Окремі питання регулювання сервітутів за римським правом. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави : збірник тез XXV щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова* (м. Хмельницький, 18 лютого 2021 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С. 54-55.
 43. Яроцький В. І. Деякі міркування щодо оновлення положень чинного вітчизняного речового права. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу : монографія / за заг. ред. Н. С. Кузнєцової. 2-е вид., доп. та перероб. Одеса : Вид. «Гельметика», 2022. 908 с.

Тема 16-17.

Спадкове право: загальні положення Види спадкування.

1. Hrynko, S., Cherniak, O., & Zaitseva-Kalaur, I. (2021). Comparative legal study of the peculiarities of testamentary inheritance in the countries of continental europe (порівняльно - правове дослідження особливостей спадкування за заповітом у країнах континентальної Європи). *Art and Science*. 2021. Vol. 3. P. 5-17. URL: <https://artandscience.info/index.php/journal/article/view/38>
2. Анікіна Г. В. Особливості спадкування відумерлого майна в міжнародному приватному праві. *Економіка, фінанси, право*. 2021. 7/2. <http://efp.in.ua/uk/journal-item/309>
3. Анікіна Г. В. Особливості спадкування за заповітом в законодавстві зарубіжних країн. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 1. С. 138-143. URL: http://www.pap.in.ua/1_2020/32.pdf
4. Ватрас В.А. Міжнародні та національні джерела спадкового права: до питання про визначення змісту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2021. Випуск 65. С. 97-101.
5. Кухарев О. Є. Принципи спадкового права як визначальні засади подальшого оновлення спадкового законодавства України. *Часопис Київського університету права*. 2021. N-1. 163–167.
6. Печений О. П. Деякі нариси спадкового права [гл. 1, § 2]. *Спадкове право. крізь призму судової практики* : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. С. 41-57.
7. Про нотаріат : Закон України від 02.10.1993 р. № 3425–XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/про%20нотаріат>
8. Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм

- законодавства про власність та спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 27.09.2012 р. № 10-1387/0/4-12. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1387740-12>
9. Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.05.2013 р. № 24-753/0/4-13 URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v-753740-13>
 10. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 р. № 7. *Вісник Верховного суду України*. 2008. № 6. Ст. 17.
 11. Рубан О. Усунення від права на спадкування одного з батьків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право, 2022. № 69. С. 138 – 142.
 12. Сердечна І. Л. Черговість спадкування за законом: поняття та особливості застосування. *Порівняльно-аналітичне право*. № 1. 2020. С.191–194. URL: http://pap.in.ua/1_2020/46.pdf
 13. Сердечна І.Л. До питання про виникнення права на спадкування за законом в Україні. *Міжнародна науково-практична конференція «Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 27 грудня 2019 року)*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С.53–56.
 14. Сердечна І.Л. Зміна черговості одержання права на спадкування. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави :збірник тез XXIV щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (м. Хмельницький, 27 квітня – 30 квітня 2020 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2020. С. 69–71.
 15. Спадкове право: проблеми теорії та практики : монографія / Г.В. Анікіна та ін. ; голов. ред. С. Д. Гринько. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 502 с.
 16. Спасибо-Фатєєва І. В., Заїка Ю. О. Поняття та склад спадщини. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. С. 85-110.
 17. Спасибо-Фатєєва І. В., Крат В. І., Мица Ю. В. Кисіль В. Є. Правова природа частки у спільній власності. *Право України*. 2022. № 10. С. 14-30.
 18. Чорна Ж.Л. До питання про нікчемність заповіту. *Актуальні проблеми юридичної науки. Політико-правові передумови європейської та євроатлантичної інтеграції України: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять другі осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 13 жовтня 2023 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С.153-155.
 19. Якимчук С.О. Коло обов'язкових» спадкоємців в Україні. Збірник тез Міжнародної наукової конференції «Вісімнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 25 жовтня 2019 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2019. С. 238-241.
 20. Яркіна Н. Є. Спадкування прав інтелектуальної власності [гл. 2, § 4]. Спадкове право: крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. С. 159 –179.

Тема 18-20.

**Загальні положення про право інтелектуальної власності.
Авторське право і суміжні права.**

Право промислової власності.

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів : Паризький Акт від 24.07.1971 р., змінений 02.10.1979 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Договір про патентну кооперацію від 19.06.1970 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_001
4. Blikhar M. M., Vatrás V., Melnychenko B., Podra O., Anikina G. Забезпечення інноваційного розвитку України: економіко-правові аспекти. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. No 33. 412-423.
5. Волощенко О. Проблеми удосконалення права інтелектуальної власності в умовах євроінтеграції. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 10-14.
6. Жила К. В., Кришталь А. О. Правове регулювання інтелектуальної власності у Франції: матеріали *Всеукр. наук. конф. з міжнародною участю. Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє, м. Черкаси, (20 квітня 2023 р.)* Черкаси, 2023. С. 284-285.
7. Клейменова С. М. Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2004. 20 с. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : АртЕк, 2020. 128 с
8. Колеснікова М. В., Корощенко К. Р. Захист прав інтелектуальної власності в Україні та країнах ЄС: Порівняльно-правовий аспект. Цивільне право і цивільний процес; Сімейне право; Міжнародне приватне право. *Науково юридичний журнал. Правові новели*. 2021. С. 61–67.
9. Анікіна Г. В. Види творів як об'єктів авторського права. *Право.ua*. 2021. №1. С. 197-202. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2021-1/Pravo_ua_2021_1_197.pdf
10. Анікіна Г. В. До питання про особисті немайнові права інтелектуальної власності автора. *Право.ua*. 2022. №2. С. 155-159. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2022-2/Pravo_ua_2022_2_155.pdf
11. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169#Text.
12. Лопатін М. Д. Захист прав інтелектуальної власності в США та Україні: міжн. наук.-практ. конф. «Євразійські наукові дискусії», Барселона, (13-15 лютого 2022 р.), Барселона, Іспанія. 2022. С. 569–573.14.
13. Маліновська І. М. Зміст прав інтелектуальної власності у сфері баз даних соціальних мереж. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 32– 37.
14. Маліновська І. М. Класифікація об'єктів авторського права. *Право та інновації*. 2021. № 3 (35). С. 126 – 133.
15. Михайлюк Г. О. Способи захисту прав на комерційні позначення: Досвід Франції та України. *Наукові записки НаУКМА*. 2019. No 4. С. 52-58. URL:<https://doi.org/10.18523/2617-2607.2019.4.52-58>
16. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123 14. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
17. Полуніна Л. В. Порівняльний аналіз поняття комерційної таємниці та її захисту у вітчизняному законодавстві та законодавстві США. 2019. С. 92–96. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37316/1/%D0%86%D0%A0%D0%86%D0%9D%D0%AC_TESA.pdf#page=95
18. Право інтелектуальної власності : підручник. За заг. ред. О. І. Харитонової. Київ.:

2019. 544 с.
19. Про деякі питання практики застосування господарськими судами законодавства про інформацію: Лист Вищого господарського суду України від 28.03.2007 р. *Вісник господарського судочинства*. 2007. № 3.
 20. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 47-50. Ст. 124.
 21. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 33. Ст. 345.
 22. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-ХІІ в ред. Закону України від 01.06.2000 р. № 1771- ІІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
 23. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> 59.
 24. Ходико Ю. Є. Щодо правової природи відносин, що виникають щодо результатів інтелектуальної діяльності. *Право і суспільство*. 2020. № 4. С. 93-100.
 25. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 521 с.
 26. Гринько С. Д., Гринько Р. В. Заходи захисту та заходи цивільно-правової відповідальності за порушення авторського права та суміжних прав: до питання співвідношення правових категорій. Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної наукової конференції «Сімнадцяті осінні юридичні» (м. Хмельницький, 19-20 жовтня 2018 року) : у 2-х част. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. Частина друга. С. 29-32.

Тема 21-22.

Загальні положення про зобов'язання Забезпечення виконання зобов'язань

1. Анікіна Г.В., Якимчук С.О. Умови виникнення деліктного зобов'язання у праві зарубіжних країн та України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. №5. С.79-85. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/fab0f1d1-dfaf-4762-8f07-6c80471be26a/content>
2. Габріадзе М. Система цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язання. *Юридичний вісник*. 2020. №1. С. 85–92.
3. Гринько С. Д. Розділ 6. Концепція недоговірних зобов'язань в умовах рекодифікації Цивільного кодексу України (крім 6.3 та 6.4 у співавторстві з Черняк О.Ю). Оновлення Цивільного кодексу України : формування підходів : колективна монографія / О.І. Виговський, Н.Ю. Голубєва, С.Д. Гринько та ін. ; за ред. проф. Довгерта А.С., проф. Харитоновна Є.О. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 493-506, 546-547.
4. Гринько С. Д. Поняття договірної зобов'язання за правом Стародавнього Риму. *Цивілістичні читання, присвячені пам'яті І. В. Шерешевського: «Проблеми цивільно-правового захисту прав власників у сучасних умовах інтеграційного розвитку» : матер. міжнар. наук. Інтернет-конф.* (м. Одеса, 11 грудня 2018 р.). Націон. ун-т «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2018.
5. Гринько С.Д. Договір як підстава виникнення зобов'язань за римським приватним правом. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. №3. С.22-26.
6. Дзера І. О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики: монографія. Київ : ВД «Дакор», 2022. 540 с.
7. Ільків О. В. Право притримання як вид забезпечувальних речових прав. *German International Journal of Modern Science*. 2021. № 16. С. 25–29. URL :

file:///C:/Users/HP/Downloads/pravo-pritrimannya-yak-vidzabezpechuvalnih-rechovih-prav.pdf (дата звернення: 10.10.21).

8. Ільків О. В. Предмет застави як критерій диференціації заставних речових відносин. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2021. № 51. С. 92–96. URL : <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc51/21.pdf>

9. Красицька Л. В. Солідарні зобов'язання в приватному праві. Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах в Україні: *матеріали Науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова* (Харків, 16 грудня 2022 р.). Харків, 2022. С. 54–59.

10. Про деякі питання практики застосування законодавства про відповідальність за невиконання грошових зобов'язань : Постанова Пленуму Вищого Господарського Суду України від 17.12.2013 р. № 14. *Офіційний сайт Верховної ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014600-13#Text>

11. Реструктуризація кредитів в іноземній валюті має відбуватися на ринкових умовах: Національний банк України від 24 березня 2021 року. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/restrukturizatsiya-kreditiv-v-inozemniy-valyutimaye--vidbuvatisya-na-rinkovih-umovah>

12. Рим Т. Я. Цивільно-правова відповідальність учасників інвестиційних відносин у будівництві: загальнотеоретичний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. 3(32). URL : http://pjuv.nuoua.od.ua/v3_2020/7.

13. Сердечна І. Л. Дитина як учасник зобов'язальних правовідносин. *Університетські наукові записки*. № 1 (79). 2021. С. 64–72.

14. Слома В. М. Щодо питання про активну солідарну множинність у цивільно-правових зобов'язаннях. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету* : серія: Право. 2018. Т. 1. Вип. 49. С. 152–154

15. Тенденції становлення та розвитку зобов'язального права : колективна монографія / Анікіна Г. В., Абросімов С. А., Бабійчук В. М. та ін. ; голов. ред. С. Д. Гринько. Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. 668 с. (Серія «Парадигма управління та права»).

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://sc.gov.ua> Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ.
3. <http://vgsu.arbitr.gov.ua/> — Вищий господарський суд України.
4. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
5. <http://www.scourt.gov.ua/> — Верховний Суд України.
6. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
7. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
8. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
9. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
10. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
11. <http://www.nbu.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
12. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
13. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України